

परिच्छेद -१

सर्लाही जिल्लाको संक्षिप्त परिचय

१.१ भूगोल:

नेपाल राष्ट्रको प्रदेश नं २ का ८ जिल्लाहरू मध्ये मध्य भागमा रहेको सर्लाही जिल्ला पूर्वमा महोत्तरी, उत्तरमा सिन्धुली, पश्चिममा रौतहट जिल्ला तथा दक्षिणमा भारतको विहार प्रान्तको सितामढीसँग जोडिएको छ । कुल क्षेत्रफल १२५९ वर्ग कि.मि. रहेको छ। जिल्लाको औसत लम्बाई (उत्तर-दक्षिण) ३२ कि.मि. र औसत चौडाई (पूर्व-पश्चिम) ४० कि.मि. रहेको छ। भारतसँग जोडिएको सीमाको लम्बाई ४६ कि.मि. रहेको छ। विभिन्न प्रकार र अवस्थाका ३१५ वटा सीमा स्तम्भहरू रहेका छन्।

यस जिल्लाको पश्चिममा वाग्मती नदी, उत्तरी भागमा महाभारत पर्वतको श्रृंखला, चुरे पहाड, वनजंगल तथा दक्षिणी भागमा तराईको समथर भूमि रहेको छ। पूर्वपश्चिमराजमार्गको पूर्वमा बाँके नदीदेखि पश्चिममा वाग्मती नदी सम्मको ३७ किलोमिटर दुरी यसै जिल्लामा पर्दछ। जिल्लाको सबै भन्दा होचो भू-भाग समुन्द्री सतहबाट ६० मिटर उचाईमा रहेको छ भने सबै भन्दा अग्लो भू-भाग समुन्द्री सतहबाट ६५९ मिटरको उचाईमा अवस्थित छ। जिल्लामा कृषियोग्य जमिन ८४६.७८ (६७.२६%) रहेको छ। ३०५.८४ वर्ग कि.मि. क्षेत्रफल (२४.२९%) वनजंगलले ढाकेको छ। शहरी क्षेत्र १६ वर्ग कि.मि. (१.२८%) रहेको छ। जिल्लामा वाग्मती, लखनदेही, झिम खोला, बाँके खोला जस्ता नदी/खोलाहरू रहेका छन्।

जिल्लाका मुख्य नदीहरू बाग्मती, लखनदेही, झिम खोला, मनुष्मारा र बाँके खोला हुन्। जिल्लामा मुर्तिया, राजदेवी मन्दिर, चमेली माई, राजघाट, सरलामाई, श्रीपुर र मंगलबाबा जस्ता धार्मिक र ऐतिहासिक स्थलहरू रहेका छन्।

१.२ जनसंख्या:

२०६८ सालको जनगणना अनुसार पुरुष ३,७९,९७३ महिला ३,८९,७५६ गरी कुल जनसंख्या ७,६९,७२९ जना रहेको छ । जिल्लाको जनघनत्व ६११.३८ प्रति वर्ग कि.मि. रहेको छ। जिल्लामा यादव (१५.५१%), कोइरी (७.९३%), मुसलमान (७.८९%), तेली (५.३७%), तामाङ (५.१७%), क्षेत्री (३.७२%), दुसाद/पासवान/पासी (३.६७%), चमार/हरिजन/राम (३.६२%) पहाडी मूलका ब्रम्हाण (३.५८%), थारु (२.८३%), मलाह (२.६८%), कलवार (२.६०%), कथवनीया (२.२२%), कुर्मि (२.२१%), मगर (१.९९%), तराई मूलका ब्रम्हाण (१.८८%), मुसहर (१.८४%), लोहार (१.७२%), धानुक (१.६३%), आदि जस्ता विभिन्न जातिका मानिसहरूको बसोबास रहेको छ।

१.३ अर्थतन्त्र:

जिल्लाका ९५% मानिसहरु कृषिमा निर्भर छन् । धान, मकै, गहुँ, तोरी, मसुरो, बेसार र उखु आदि जिल्लाका मुख्य बाली हुन्। उखु उत्पादनको दृष्टिकोणले यो जिल्ला नेपालमै अग्रणी स्थानमा रहेको छ। यहाँ ईन्दुशंकर चिनी मिल्स, अन्नपूर्ण चिनी मिल्स र महालक्ष्मी चिनी मिल्स जस्ता ठूला चिनी उद्योगहरु रहेका छन्। जिल्लामा १६ वटा प्लाईउड कारखानाहरु चालु अवस्थामा छन्। जिल्लाको लालबन्दी इलाका गोलभेंडा उत्पादनको दृष्टिकोणले अत्यन्त महत्वपूर्ण मानिन्छ। यहाँको अधिकांश जमिन उब्जाउ माटोबाट बनेको छ। जिल्लामा मलंगवा, बरहथवा, लालवन्दी, हरिवन, इश्वरपुर जस्ता व्यापारिक केन्द्रहरु रहेका छन्। ती केन्द्रहरुमा व्यापार मुख्य पेशाको रूपमा रहेको छ। वैदेशिक रोजगारीमा जानेहरुको संख्या पनि धेरै छ। यहाँका धेरै जसो युवाहरु मलेशिया, कतार, कुवेत, साउदी अरेविया, संयुक्त अरब इमिरेट्स जस्ता देशहरुमा रोजगारीको लागि जाने गरेका छन्। जिल्लामा हाल ६९ वटा वित्तीय संस्थाहरु क्रियाशील छन्।

१.४ राजनीति:

यस जिल्लामा ११ नगरपालिका र ९ गाउँपालिका रहेका छन् । जम्मा वडा संख्या २०० वटा छन्। जिल्लामा प्रतिनिधि सभा निर्वाचन क्षेत्र ४ र प्रदेश सभा निर्वाचन क्षेत्र ८ वटा रहेका छन्। यस जिल्लामा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (ने.क.पा.), नेपाली काङ्ग्रेस, राष्ट्रिय जनता पार्टी नेपाल, संघीय समाजवादी पार्टी नेपाल, राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी, मुस्कान सेना नेपाल, जनता दल आदि राजनीतिक दलहरु सक्रिय रहेका छन्। प्रतिनिधि सभाका ४ निर्वाचन क्षेत्र मध्ये राष्ट्रिय जनता पार्टी नेपाल २, नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी २ र नेपाली कांग्रेसले १ स्थानमा तथा प्रदेश सभाका ८ स्थान मध्ये नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी ३, राष्ट्रिय जनता पार्टी नेपाल २, नेपाली कांग्रेस २ र संघीय समाजवादी फोरम नेपालले १ स्थानमा विजय हासिल गरेको अवस्था छ। त्यस्तै २० वटा पालिकाहरु मध्ये नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी ७, राष्ट्रिय जनता पार्टी नेपाल ६, नेपाली कांग्रेस ४ र संघीय समाजवादी फोरम नेपालले ३ पालिकाहरुको मेयर/अध्यक्ष पदमा विजय हासिल गरेको छ।

१.५ विविध:

जिल्लामा सरकारी र निजी गरी जम्मा ६ वटा क्याम्पस, ३९ वटा माध्यामिक विद्यालय, ७६ वटा निम्न माध्यामिक विद्यालय र ३७८ वटा प्राथमिक विद्यालय गरी जम्मा ५७५ वटा शैक्षिक संस्थाहरु रहेका छन्। मदरसाको संख्या ४४ छ। यहाँ १५२ वटा मठ मन्दिर, २ वटा गुम्बा, ३२ वट मस्जिद, ३५ वटा चर्चहरु रहेका छन्।

परिच्छेद-२
सर्लाही जिल्लामा प्रकोप, त्यसको असर र प्रवृत्ति

२.१ मुख्य प्रकोपहरू:

प्राकृतिक प्रकोपबाट जोखिममा रहेका नेपालका विभिन्न जिल्लाहरू मध्ये सर्लाही जिल्ला पनि एक हो। विगत ३० वर्षमा यस जिल्लामा भएका घटेका प्रकोप तथा त्यसको कारण भएको मानवीय एवं धनको क्षतिको आधारमा यस क्षेत्रमा प्रमुख रूपमा बाढी, कटान शितलहर, आगलागी, महामारी, भूकम्प, असिना, चट्याङ्ग, हुरी वतास, वन डढेलो आदि प्रमुख प्रकोप हुन् ।

COVID-19 :

हाल कोरोनाको विश्वव्यापी रूपमा रहेको प्रभावबाट नेपाल पनि अछुतो रहन सकेको छैन । हालसम्म लाखौं संक्रमित भई समुदायस्तरमा यो रोग फैलिसकेको अवस्था छ । विश्वस्तरमा यसबाट संक्रमित भई अत्याधित मृत्यु भईसकेकोले WHO ले महामारीको रूपमा घोषणा गरिसकेकोले नेपालमा पनि यसबाट सजगता अपनाउनु पर्ने देखिन्छ ।

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सर्लाहीको कोभिड-१९ (कोरोना भाईरस) सम्बन्धी आकस्मिक योजना:

अन्य विभिन्न विपदको साथमा वर्तमान अवस्थामा उच्च जोखिममा रहेको कोभिड-१९ को बारेमा जिल्लामा समुदायस्तरमा सचेतना अभिवृद्धि साथै सेवा प्रदायकहरूमा आत्मवल बढाउन जरुरी भएको र यस रोगले थप महामारी लिन नसकोस् भन्ने हेतुले यो कोभिड-१९को आकस्मिक योजनालाई मूएचए कार्ययोजनाको भाग बनाईएको छ ।

चरण १ सामान्य अवस्था:

यो सुरुवाती चरण हो । यस चरणमा मुख्यतः निम्नलिखित कुराहरूलाई ध्यान दिई आकस्मिक योजना निर्माण गरिएको हुन्छ ।

- विश्व स्वास्थ्य संगठनले नेपाललाई कोरोना संक्रमणको उच्च जोखिममा राख्नु ।
- नेपाल सरकारबाट यात्रा तथा कार्यालय सञ्चालन सम्बन्धी कुनै सूचना जारी नभएको अवस्था तर उच्च सतर्कता अपनाउन सूचना जारी गरिनु ।
- असर: यस अवस्थामा कोभिड-१९ को समग्र असर न्यून रहेको देखिन्छ । तर यसको प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा निम्नलिखित प्रभाव रहेको हुन्छ ।
- समुदायमा कोभिड-१९ को बारेमा चासो बढ्ने ।
- सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्रबाट प्रवाह हुने सेवा सुचारु रहने ।

- ठूला सभा समारोह तथा मेला आदि कम हुने ।
- रोकथाम तथा सुरक्षाका सामग्रीहरूको खोजी ।

यस चरणमा पूर्व तयारी रहन तथा रोकथामका लागि तल उल्लेखित क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

पूर्वतयारीका लागि गरिने कार्यहरू	चरण १ अन्तरगत सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरू
<p>१.जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा समुदायमा यसको रोकथामका लागि अपनाउनु पर्ने उपायहरू सहित उच्च सतर्कता अपनाउन सूचना जारी गर्ने ।</p> <p>२.जनप्रतिनिधि, कर्मचारी तथा स्वास्थ्य कर्मीहरूका लागि सुरक्षात्मक सामग्रीहरू खिद गरी वितरण गर्ने ।</p> <p>३.मातहतका संयन्त्रहरूको बैठक राखी आवश्यक पूर्वतयारी तथा सचेतनामुलक कामहरू गर्ने ।</p> <p>४.सरोकारवालाहरूसँगको बैठक आयोजना गर्ने तथा आयोजित बैठकहरूमा सहभागी हुने ।</p> <p>५.जिल्ला स्तरको आकस्मिक योजना तयार गर्ने र पालिकास्तरको आकस्मिक योजना तयारीका लागि पालिका तथा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई पत्राचार गर्ने ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई क्रियाशिल बनाउने । • पालिकाहरू, स्वास्थ्य संस्था तथा विपद् व्यवस्थापन समितिको माध्यमबाट कोभिड-१९ लाई मध्यनजर गरी नियमित रूपमा पालिकास्तरको अवस्था आँकलन प्रतिवेदन तयार गर्ने र सम्बन्धित सरोकारवालाहरूलाई जानकारी गराउने । • सूचना, शिक्षा तथा जानकारीमुलक सामग्री तयार गरी समुदायमा सचेतिकरण गर्न सहजीकरण गर्ने ।

यो नेपालले पार गरिसकेको अवस्था छ ।

चरण-२ सतर्क अवस्था

यो अवस्थामा बाह्य मुलुकबाट नेपालमा आएका व्यक्तिहरुमा कोभिड-१९ को संक्रमण देखिन थालेको हुन्छ । यसबाट अन्य व्यक्तिमा संक्रमण फैलिन नदिनका लागि उच्च सतर्कता अपनाउनु पर्ने हुन्छ । विभिन्न सञ्चार माध्यमहरु, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, अन्य सरोकारवाला र सहयोगी संस्था तथा निकायहरुसँग समन्वयात्मक रूपमा रोकथामका उपायहरु अपनाउन र समुदायमा संक्रमण फैलिन नदिन सचेतीकरणका कामहरु सञ्चालन गर्नुपर्दछ । मुख्यतः निम्नलिखित अवस्थामा कोभिड-१९ को संक्रमणको जिल्लामा दोस्रो चरणमा रहेको हुनेछ ।

- विश्व स्वास्थ्य संगठनले नेपाललाई कोरोना संक्रमणको उच्च जोखिममा राख्नु र नेपाल तथा क्षेत्रीयस्तरमा कोभिड-१९ को संक्रमण देखिनु ।
- नेपाल सरकारले अत्यावश्यक सेवा बाहेकका कार्यालय बन्द गर्ने निर्णय गर्नु ।
- हवाई तथा लामो दूरीका यातायात बन्द गरिनु ।

असरः यस अवस्थामा कोभिड-१९ को समग्र असर न्यून तथा मध्यम रहेको देखिन्छ । तर यसको प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा निम्नलिखित प्रभाव रहेको हुन्छ ।

- स्वास्थ्यकर्मीहरु जो प्रत्यक्ष विरामीको सम्पर्कमा रहनु पर्ने हुन्छ उनीहरुमा डर तथा जोखिम बढ्ने ।
- अत्यावश्यक सामग्रीहरुको अनावश्यक सञ्चिति गर्ने अवस्था सृजना हुने र बजारमा कृत्रिम अभाव देखिने ।
- शंकाको आधारमा र संक्रमणको डरका कारण समुदायमा भेदभाव बढ्न सक्ने र सामाजिक सद्भावमा खलल पुग्न सक्ने ।
- आर्थिक क्षेत्रमा असन्तुलन देखिन सक्ने ।
- शहर तथा अन्य बाहिरी क्षेत्रबाट गाउँपालिकामा फर्किएर आउने मानिसहरुले व्यक्तिगत क्वारेन्टाईनमा नबसी खुलारूपमा हिंडुल गरेमा थप जोखिम बढ्न सक्ने ।

यस चरणमा पूर्व तयारी तथा रोकथामका लागि चरण १ र २ मा गरिने क्रियाकलापको निरन्तरताको साथै तल उल्लेखित क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

पूर्व तयारीका लागि गरिने कार्यहरु	चरण ३ अन्तरगत सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु
-----------------------------------	--

<p>१. जिल्ला भित्र धेरै मानिसहरूको सहभागितामा हुने भेला, बैठक, तालिम, गोष्ठी, सभा, सम्मेलन, भोज भतेर, पेला पर्व आदिमा प्रतिवन्ध लगाउने ।</p> <p>२. पालिकाहरु, स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, स्वास्थ्य संस्था, सुरक्षा निकायहरूको सक्रियतामा समुदायमा आवत जावत गर्ने व्यक्तिहरूको लेखाजोखा राख्ने र गतिविधिहरूको आँकलन गर्ने ।</p> <p>३. नेपाल सरकारको यात्रा सम्बन्धी व्यवस्थालाई स्थानीय तहसम्म जानकारी गराउने ।</p> <p>४. स्वास्थ्यमीहरूको लागि कोभिड-१९ को संक्रमण सुरक्षाका लागि आवश्यक सुरक्षा सामग्रीहरू खरिद तथा वितरणको व्यवस्था गर्ने गराउने ।</p> <p>५. समुदायमा संक्रमणको शंका लागेमा वा बाहिरबाट आउने व्यक्तिहरूलाई १४ दिन स्वयं क्वारेन्टाईनमा बस्नको लागि स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति तथा पालिका मार्फत सूचित गर्ने ।</p> <p>६. समुदायमा कुराकानी गर्नु पर्दा कम्तीमा एक मिटरको दूरी कायम गरी बस्ने कुराको जानकारी गराउने ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> • इड स्थानीय विपद व्यवस्थापन समितिलाई क्रियाशिल बनाई समुदायमा सचेतना अभियान सञ्चालन गर्ने । • इजिल्ला भित्र बढी जोखिममा रहेका व्यक्ति र समुदाय पहिचान गरी उच्च सतर्कताका साथ उनीहरूको अवस्था र गतिविधिहरूको अनुगमन गर्ने र त्यसको अभिलेख राख्ने । • पालिकाको समन्वयमा स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, क्याङ्ग्रे, खानेपानी उपभोक्ता समिति, सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति, टोलटोलका प्रतिनिधि, विभिन्न समुहःसमितिका पदाधिकारीहरु, महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका तथा स्वास्थ्य कर्मीहरूको सहयोगमा कोभिड-१९ को रोकथामका लागि समुदायस्तरमा अपनाउनु पर्ने कुराहरूको बारेमा सचेतनामुलक सामग्री वितरण तथा अभियान सञ्चालन गरी यस रोगको रोकथाममा समुदाय सुसुचित भएको निक्क्यौल गर्ने । • लाभग्राहीहरु जिल्ला तथा पालिकामा नै आउने भन्दा पनि फोन तथा अन्य माध्यमबाट सूचना तथा जानकारी लिने र अत्यावश्यक अवस्था बाहेक जिल्ला तथा पालिकामा नआउने कुरा जानकारी गराउने र विद्युतिय माध्यमको प्रयोग गर्न जानकारी गर्ने ।

यो अवस्थामा बाह्य मुलुकबाट नेपालमा आएका धेरैजसो व्यक्तिहरुमा कोभिड-१९ को संक्रमण देखिएको हुन्छ । क्वारेन्टिन व्यवस्थापनलाई बढी ध्यान दिईएको हुन्छ । संक्रमण अन्य व्यक्तिसम्म फैलिन नदिनका लागि उच्च सतर्कताका साथै सम्पूर्ण संयन्त्रलाई संवेदनशील बनाईने छ । विभिन्न सञ्चार माध्यमहरु, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, अन्य सरोकारवाला र सहयोगी संस्था तथा निकायहरूसँग समन्वयात्मक रुपमा रोकथामका उपायहरु अपनाउन र समुदायमा संक्रमण फैलिन नदिन सचेतीकरणका कामहरु सञ्चालन गर्नुपर्दछ । यस अवस्थामा मुख्यतः निम्नलिखित कोभिड-१९ को संक्रमण तेस्रो चरणमा रहेको हुनेछ ।

- राज्यले कोरोना भाईरसबाट संक्रमित व्यक्तिहरु पहिचान भएमा राख्ने ठाऊको निश्चित गर्नु र सम्पर्क व्यक्तिहरु निश्चित गरिनु ।
- देश बाहिर तथा छिमेकी देशहरुमा यस भाईरसको संक्रमण तिव्र हुनु ।
- देशमा यात्रा प्रतिवन्ध, स्कूल, कलेज तथा कार्यालय बन्द र अनिवार्य स्वयं क्वारेन्टाईन घोषणा हुनु ।
- लकडाउन पालनामा कडाई गरिनु ।
- नेपाल सरकारले अत्यावश्यक सेवा बाहेकका कार्यालय बन्द गर्ने निर्णय गर्नु ।
- क्वारेन्टिन व्यवस्थापन तथा आरडिटि, पिसिआर जाँच गर्नका लागि रगत तथा स्वाव संकलन गर्ने क्रममा स्वास्थ्यकर्मीहरु पनि संक्रमित भएको अवस्थाहुनु ।
- जिल्ला भित्र केही स्थानहरुमा संक्रमण समुदायस्तरमा फैलिएको वा फैलिन सक्ने सम्भावनालाई हेरी ती स्थानहरु सील गरिएको अवस्था हुनु ।
- गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरुमा जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरु मध्ये कोहि व्यक्ति संक्रमित भई नीजको सम्पर्कका कारण सबैजना क्वारेन्टिनमा बस्नुपर्ने अवस्था आएमा ।

असरः यस अवस्थामा कोभिड-१९ को समग्र असर मध्यम रहेको देखिन्छ । तर यसको प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रुपमा निम्नलिखित प्रभाव रहेको हुन्छ ।

- यातायात क्षेत्रको प्रतिवन्धले यात्रा बन्द हुनेछ । अत्यावश्यक कामको लागि ई-पासको व्यवस्थापन गरिने ।
- स्वयं क्वारेन्टाईनमा बस्नु पर्ने अवस्था सृजना ।
- स्कूल, कलेज तथा कार्यालय बन्द ।
- समुदाय, कर्मचारी तथा स्वास्थ्य कर्मीहरुमा त्रासको अवस्था सृजना हुन सक्ने साथै स्वास्थ्य कर्मीहरु पनि संक्रमित हुन सक्ने । जसले गर्दा स्वास्थ्य कर्मीहरु

जो प्रत्यक्ष विरामीको सम्पर्कमा रहनु पर्ने हुन्छ उनीहरूमा डर तथा जोखिम बढ्ने ।

- जिल्लास्थित स्थानीय तह, सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थानिकाको नियमित कामकाजमा अवरोध आउने ।
- शंकाको आधारमा र संक्रमणको डरका कारण समुदायमा भेदभाव बढ्न सक्ने र सामाजिक सद्भावमा खलल पुग्न सक्ने ।
- समुदायमा आर्थिक गतिविधिहरू ठप्प प्रायभई असन्तुलन देखिन सक्ने ।
- संक्रमणको जोखिममा रहेका समुदायहरू वा क्षेत्रहरू सील गरिने ।
- समुदायमा शव व्यवस्थापनमा व्यवधानहरू हुन सक्ने ।

यस चरणमा पूर्व तयारी रहन तथा रोकथामका लागि चरण १ र २ मा गरिने क्रियाकलापको निरन्तरताको साथै तल उल्लेखित क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

पूर्वतयारीका लागि गरिने कार्यहरू	चरण ३ अन्तरगत सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरू
<p>१. जिल्ला भरी सभा, सम्मेलन, तालिम, गोष्ठी तथा मानिसहरूको भेलागर्न रोकने परिपत्र वा सूचना जारी गर्ने ।</p> <p>२. अनावश्यक यात्रा नगर्ने तथा अत्यावश्यक काम बाहेक घरबाट बाहिर नजान सूचित गर्ने ।</p> <p>३. यस रोगको रोकथामका लागि अपनाउनु पर्ने विधिहरू तथा प्रयोग गर्नु पर्ने सुरक्षा सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने साथै प्रयोग गर्ने ।</p> <p>४. जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूलाई घरबाट नै कार्यालयको काम गर्ने व्यवस्थाका लागि सूचना जारी गर्ने ।</p> <p>५. स्वास्थ्य कर्मीहरूलाई सुरक्षा सामग्री तथा</p>	<ul style="list-style-type: none"> • स्थानीय समुदायमा यस रोगको रोकथामका लागि अपनाउनु पर्ने तरीकाहरूका बारेमा विभिन्न माध्यमहरू परिचालन गरी सुशुचित गर्ने कार्यक्रमहरू तर्जुमा तथा कार्यान्वयन गर्ने । • पालिकाहरूको समन्वयमा स्थानीय विपद व्यवस्थापन समिति, क्याङ्ग्रे, खानेपानी उपभोक्ता समिति, सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति, टोटोलका प्रतिनिधि, विभिन्न समुहःसमितिका पदाधिकारीहरू, महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका तथा स्वास्थ्य कर्मीहरूको सहयोगमा कोभिड-१९ को रोकथामका लागि समुदायस्तरमा अपनाउनु पर्ने कुराहरूको बारेमा सचेतनामुलक सामग्री वितरण तथा अभियान सञ्चालन गरी यस रोगको रोकथाममा समुदाय सुसूचित भएको निम्नयौल गर्ने ।

<p>ज्ञान सीप प्रदान गरी कोभिड-१९ विरुद्ध सशक्त बनाउने ।</p> <p>६. व्यवस्थित क्वारेन्टिन स्थापना गर्ने ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> • लाभग्राहीहरु जिल्ला तथा पालिकामा नै आउने भन्दा पनि फोन तथा अन्य माध्यमबाट सूचना तथा जानकारी लिने र अत्यावश्यक अवस्था बाहेक जिल्ला तथा पालिकामा नआउने कुरा जानकारी गराउने र विद्युतिय माध्यमको प्रयोग गर्न जानकारी गर्ने । • जोखिमका क्षेत्रहरु सील गरी पिसिसिआर परिक्षणमा तिव्रता दिने । • जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरु संक्रमित भएको अवस्थामा कार्यालयका सम्पूर्ण व्यक्तिहरु क्वारेन्टिनमा राख्ने । • क्वारेन्टिन र आईसोलेसन व्यवस्थित गर्ने । • औषधी तथा स्वास्थ्य सामग्री व्यवस्थित गर्ने ।
---	---

चरण ४ जोखिम अवस्था:

आकस्मिक योजनाको चौथो चरण जोखिमको अवस्था हो । यो अवस्थामा क्वारेन्टिन तथा आईसोलेसन व्यवस्थापनलाई बढी ध्यान दिईएको हुन्छ । बाह्य मुलुकबाट नेपालमा आएका सबै व्यक्तिहरुलाई क्वारेन्टिनमा राखेर उनीहरुको पिसिसिआर परिक्षण गरिन्छ । कोभिड-१९ को संक्रमण संक्रमित व्यक्ति तथा स्वास्थ्यकर्मीहरु मार्फत् उनीहरुका सम्पर्कमा आएका व्यक्तिसम्म फैलिन गई समुदाय सील गरिनुका साथै सम्पर्कमा आएका व्यक्तिहरुको पिसिसिआर परिक्षणको दायरा बढाउने अवस्था आउने छ । समुदायमा संक्रमण फैलिन गई मानिसहरुको मृत्यु समेत हुनेछ । विभिन्न सञ्चार माध्यमहरु, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, अन्य सरोकारवाला र सहयोगी संस्था तथा निकायहरुसँग समन्वयात्मक रुपमा रोकथामका उपायहरु अपनाउन र समुदायमा थप संक्रमण फैलिन नदिन सचेतीकरणका कामहरु सञ्चालन गर्नुपर्दछ । हाल सर्लाही जिल्लामा संक्रमण समुदायस्तरमा पुगिसकेको संवेदनशील अवस्थामा रहेको छ । मुख्यतः निम्नलिखित अवस्थामा कोभिड-१९ को संक्रमण चौथो चरणमा रहेको हुनेछ ।

- नेपाल सरकारले अत्यावश्यक सेवा बाहेकका कार्यालय बन्द गर्ने निर्णय गर्नु । पूर्ण लकडाउन हुनु ।

- क्वारेन्टिन व्यवस्थापन तथा पिसिआर जाँच गर्नका लागि रगत तथा स्वाव संकलन गर्ने क्रममा स्वास्थ्यकर्मीहरू पनि संक्रमित भएको अवस्था हुनु र उनीहरूको माध्यमबाट समुदायमा संक्रमण फैलिनु ।
- जिल्ला भित्र केही स्थानहरूमा संक्रमण समुदायस्तरमा फैलिएको वा फैलिन सक्ने सम्भावनालाई हेरी ती स्थानहरू सील गरी परिक्षणको दायरा बढाईनु ।
- क्वारेन्टाईन तथा आईसोलेसनको संख्या बढाउनु पर्ने अवस्था आउनु ।

असर: यस अवस्थामा कोभिड-१९ को समग्र असर उच्च रहेको देखिन्छ । तर यसको प्रत्यक्ष तथा अप्रत्यक्ष रूपमा निम्नलिखित प्रभाव रहेको हुन्छ ।

- यातायात क्षेत्रको प्रतिवन्धले यात्रा बन्द हुनेछ । अत्यावश्यक कामको लागि ई-पासको व्यवस्थापन गरिने ।
- समुदायका व्यक्तिहरूमा बन्दाबन्दीले उपभोग्य सामग्री खरिदमा समस्या आउनु ।
- समुदायमा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह गर्न समय र क्षमता बढाउनु ।
- सिमा नाका बन्द हुनाले बजारमा अत्यावश्यक सामग्री अभाव हुन सक्ने ।
- समुदायस्तरमा संक्रमण फैलिनु र मानिसहरूको मृत्यूको दर बढ्नु ।
- जिल्लास्थित स्थानीय तह, सरकारी तथा गैरसरकारी संस्था निकायको नियमित कामकाज ठप्प हुनु ।
- समुदायमा आर्थिक गतिविधिहरू ठप्प भई असन्तुलन र जनजीवनमा अप्ठेरो अवस्था सृजना हुनु ।
- संक्रमणको जोखिममा रहेका समुदायहरू वा क्षेत्रहरू सील गरिनु ।

यस चरणमा पूर्व तयारी रहन तथा रोकथामका लागि चरण १, २ र ३ मा गरिने क्रियाकलापको निरन्तरताको साथै तल उल्लेखित क्रियाकलापहरू सञ्चालन गरिनेछ ।

पूर्व तयारीका लागि गरिने कार्यहरू	चरण ४ अन्तरगत सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरू
१. कार्यालय बन्द गर्ने र अत्यावश्यक सेवा प्रदान गर्ने कर्मचारी बाहेक अन्य कर्मचारीलाई घरबाट काम गर्ने प्रवन्ध गर्ने	• अति जोखिममा रहेका समुदायका सदस्यहरू जस्तै: बृद्धबृद्धा, अपांगता भएका, गर्भवति तथा सुत्केरी महिला,

<p>साथै यस रोगको गम्भिरतालाई ख्याल गरी नेपाल सरकारले जारी गरेको सूचना अनुसार गर्ने ।</p> <p>२. सभा, सम्मेलन, बैठक, भेला, मेला, पर्व आदि बन्द गर्ने र समुदायमा कम्तीमा १.५ देखि २ मिटरको दूरी राखेर बस्न निर्देशन गर्ने ।</p> <p>३. समुदायका व्यक्तिहरु, कार्यालयका कर्मचारीहरु तथा जनप्रतिनिधिहरु र उनीहरुका परिवारका सदस्यहरु संक्रमित भएमा उपचारमा आवश्यक समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने ।</p>	<p>आदिलाई आवश्यक संरक्षणको व्यवस्था मिलाउने ।</p> <ul style="list-style-type: none"> • निश्चित अवधिको लागि अत्यावश्यक सेवा बाहेकको काम र कार्यालय बन्द गर्ने । • जिल्ला विपद व्यवस्थापन समितिले पालिका तथा अन्य सरोकारवाला संस्था निकायहरूसँग समन्वय गरी स्वास्थ्य सन्देश तथा सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक सामग्रीहरु व्यवस्थापन गरी प्रचार प्रसार गर्ने । • जिल्लामा यसको संक्रमण फैलिन सक्ने अवस्था आँकलन गर्ने र अति जोखिममा रहेका व्यक्ति र घरपरिवारलाई आवश्यक सहयोगको प्रवन्ध मिलाउने । • लाभग्राहीहरुलाई अत्यावश्यक काममा नेपाल सरकारको निर्णय बमोजिम सेवा प्रवाहको लागि विद्युतिय माध्यमको प्रयोग गर्न जानकारी गर्ने र त्यसको व्यवस्थापन गर्ने । • संक्रमित क्षेत्र सील गर्ने । • क्वारेन्टिन र आईसोलेसन व्यवस्थित गर्ने । • औषधी तथा स्वास्थ्य सामग्री व्यवस्थापन गर्ने । • पिसिआर परिक्षणको दायरा बढाउने । • शव व्यवस्थापनको लागि संयन्त्र तयार गरी परिचालन गर्ने ।
--	--

चरण ५ उच्च जोखिम अवस्था

यो चरण अति उच्च जोखिमको अवस्था हो । यो अवस्थामा क्वारेन्टिन तथा आईसोलेसन व्यवस्थापनलाई बढी ध्यान दिईएको हुन्छ । समुदायका व्यक्तिहरुको पिसिआर परिक्षणमा जोड दिईन्छ र संक्रमितहरुलाई आईसोलेसनमा राखिन्छ । स्वास्थ्य कर्मीहरुको समेत यस रोगका कारण मृत्यू भई उपचारमा जनशक्तिको अभाव सृजना हुन सक्छ । जिल्लाका सम्पूर्ण क्षेत्र तथा देश नै ठप्प भएको अवस्था आउने छ । स्वास्थ्य आपतकाल घोषणा भई महामारीको अवस्था

देखिने छ । समुदायमा संक्रमण फैलिने गर्दा धेरै मानिसहरुको मृत्यू हुने छ । विभिन्न सञ्चार माध्यमहरु, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, अन्य सरोकारवाला र सहयोगी संस्था तथा निकायहरूसँग समन्वयात्मक रूपमा हुन सक्ने रोकथामका उपायहरुको सचेतीकरणका साथै उपचारात्मक कुराहरुमा ध्यान दिन प्रचारप्रसार गर्नुपर्दछ । मुख्यतः निम्नलिखित अवस्थामा कोभिड-१९ को संक्रमण पाँचौं चरणमा रहेको हुनेछ ।

- कोरोना समुदायस्तरमा संक्रमण भएको कुरा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले पुष्टी गर्नु, संक्रमितहरुलाई आईसोलेसनमा राखेर उपचार सुरु भएको र विश्व स्वास्थ्य संगठनले स्वास्थ्य आपतकाल घोषणा गरेको अवस्था ।
- समुदायमा कोभिड-१९ को महामारी फैलिनु ।
- देशमा यात्रा प्रतिवन्ध, स्कुल, कलेज तथा कार्यालय बन्द र अनिवार्य स्वयं क्वारेन्टाईन घोषणा हुनु ।
- नेपाल सरकारद्वारा यस रोगको रोकथामका लागि स्वास्थ्य मापदण्ड तयार गरी समुदायमा कम्तीमा १.५ देखि २ मिटरको दूरी राखेर बस्न सूचना जारी गर्नु ।
- नेपाल सरकारले रोगको प्रकोप फैलन नदिन समुदायमा पूर्ण लकडाउन गर्नु ।
- असरः यस अवस्थामा कोभिड-१९ को समग्र असर अति उच्च रहेको देखिन्छ । तर यसको प्रत्येक्ष तथा अप्रत्येक्ष रूपमा निम्नलिखित प्रभाव रहेको हुन्छ ।
- स्वास्थ्य सेवामा अत्यासको अवस्था सृजना हुनु ।
- बजारमा अत्यावश्यक सामग्रीको अभाव हुनु ।
- आन्तरिक आवतजावतमा पूर्णतः प्रतिवन्ध लाग्नु ।
- आर्थिक क्षेत्रमा नकारात्मक प्रभाव देखिनु ।
- समुदायस्तरमा संक्रमण फैलिने गर्दा व्यापकरूपमा मानिसहरुको मृत्यू हुनु ।
- कडालक डाउनको अवस्था आउनु ।

यस चरणमा पूर्व तयारी रहन तथा रोकथामका लागि चरण १, २, ३ र ४ मा गरिने क्रियाकलापको निरन्तरताको साथै तल उल्लेखित क्रियाकलापहरु सञ्चालन गरिनेछ ।

पूर्वतयारीका लागि गरिने कार्यहरु	चरण ५ अन्तरगत सञ्चालन गरिने कार्यक्रमहरु
१.कार्यक्रम तथा कार्यालय बन्द गर्ने र अत्यावश्यक सेवा प्रदान गर्ने कर्मचारीहरु	• जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले पालिका तथा अन्य सरोकारवाला संस्था निकायहरूसँग समन्वय गरी स्वास्थ्य

<p>बाहेक अन्यलाई घरबाट काम गर्ने वातावरण सृजना गर्ने ।</p>	<p>सन्देश तथा सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक सामग्रीहरू व्यवस्थापन गरी प्रचार प्रसार गर्ने ।</p>
<p>२.सभा, सम्मेलन, बैठक, भेला, मेला, पर्व आदि बन्द गर्ने र समुदायमा कम्तीमा १.५ देखि २ मिटरको दूरी राखेर बस्न निर्देशन गर्ने ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> • जिल्लामा यसको संक्रमण फैलिन सक्ने अवस्था आँकलन गर्ने र अति जोखिममा रहेका व्यक्ति र घरपरिवारलाई आवश्यक सहयोगको प्रवन्ध मिलाउने ।
<p>३.समुदायका व्यक्तिहरू, कार्यालयका कर्मचारीहरू तथा जनप्रतिनिधिहरू र उनीहरूका परिवारका सदस्यहरू संक्रमित भएका उपचारमा आवश्यक समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने ।</p>	<ul style="list-style-type: none"> • जिल्लामा सबै समुदाय र घरपरिवारलाई घर बाहिर ननिस्कन सूचना जारी गर्ने र स्वास्थ्य सेवा तथा उपचारका लागि तयार गरिएको सामाजिक सुरक्षा प्रवन्धको बारेमा जानकारी दिने । • लाभग्राहीहरूलाई अत्यावश्यक काममा नेपाल सरकारको निर्णय बमोजिम सेवा प्रवाहको लागि विद्युत्तिय माध्यमको प्रयोग गर्न जानकारी गर्ने र त्यसको व्यवस्थापन गर्ने । • जिल्लामा नेपाल सरकारको निर्णय बमोजिम निश्चित अवधिको लकडाउनलाई व्यवस्थापन गर्ने तथा आवागमनको अनुगमन गर्ने । • संक्रमित क्षेत्र सील गर्ने । • क्वारेन्टिन र आईसोलेसन व्यवस्थित गर्ने । • औषधी तथा स्वास्थ्य सामग्री व्यवस्थापन गर्ने । • पिसिआर परिक्षणको दायरा बढाउने । • शव व्यवस्थापनको लागि संयन्त्र तयार गरी परिचालन गर्ने ।

सारांशमा,

सर्लाही जिल्लाको वर्तमान अवस्थालाई हेर्दा कोभिड-१९ को संक्रमणमा हामींे चौथो चरणमा रहेका छौं । संक्रमण समुदायस्तरमा फैलिईसकेको छ । विभिन्न पालिकामा देखिएको यस रोगको समुदायस्तरको संक्रमण रोक्नका लागि निश्चित क्षेत्रहरू सिल गरिएको छ भने

स्वास्थ्यकर्मी, जनप्रतिनिधि, कर्मचारीहरु, संचारकर्मी, सुरक्षाकर्मी नै संक्रमित भए पछि नीजहरुको सम्पर्कमा भएका र हुनसक्ने ब्यक्तिहरु क्वारेन्टिनमा रहेको अवस्था छ । यसका साथै जिल्लामा मिति २०७७ भाद्र १३ गते सम्म १४७६ जना संक्रमित भएका छन् भने ८६२ जनाले कोभिड-१९ लाई जितेर निको भई घर फर्केका छन् । ३ जनाको भने कोभिड-१९ का कारण मृत्यु भएको छ ।

अन्तरराष्ट्रिय सन्दर्भ, नेपालको समग्र स्थिति र जिल्लाको आर्थिक सामाजिक अवस्था सबैलाई मध्यनजर गर्दा अब हामीले जिल्ला तथा पालिकाहरुमा कोभिड-१९ सँगै अनुकूलित हुँदै ९बमबउतषखभ धष्टज ऋइख्क्षम्(जढ० विकास निर्माण, आर्थिक उपार्जन तथा समुदायका गतिविधिहरु सञ्चालन गर्नुपर्ने अवस्था आएको छ । कोभिड-१९ को विरुद्ध औषधी पत्ता लागि नसकेको हुँदा यो रोगको महामारी कति लामो अवधि सम्म रहि रहन्छ भन्ने आँकलन गर्न नसकिने भएकोले यससँग डराएर मात्र भन्दा पनि स्वास्थ्य सम्बन्धी सुरक्षाका सम्पूर्ण मापदण्ड र तयारी गर्दै र गर्न लगाउँदै आर्थिक उपार्जन तथा विकास निर्माणमा सरिक बन्नु पर्ने स्थिति पैदा भएको छ ।

विपद् जोखिम तथा कोभिड-१९ को रोकथाम तथा उपचारमा देखिएका समस्या तथा चुनौतिहरु:

- जिल्लाको धेरैजसो भू-भाग तल्लो तटीय क्षेत्र हुनु र बाढी र डुवानको उच्च जोखिममा हुनु ।
- समुदायमा विपद् जोखिमको बारेमा पर्याप्त ज्ञान नहुनु र विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कामलाई सामुदायिक विकासको कामका रुपमा नलिनु ।

कोभिड-१९ को रोकथाममा समुदायमा जानकारीको अभाव रहनु, गरिबी र अन्य कठिनाईका कारण समुदायमा स्वास्थ्य मापदण्ड अपनाउनमा वेवास्ता गर्नु, उपचारमा हालसम्म औषधी पत्ता नलाग्नु र समुदायमा संक्रमितको संख्या बढ्दै जानु ।

चुनौतिहरुलाई ध्यान दिँदै समस्या समाधान गर्न अपनाउनु पर्ने उपायहरु:

- विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि स्थानीय तह तथा सरोकारवाला संस्था निकायहरु मार्फत् समुदायमा सचेतीकरणका साथै साना अल्पिकरणका कार्यक्रम तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- जिल्ला भित्रको रणनीतिक सडकहरु वर्ष भरी सञ्चालनमा आउन सक्ने गरी तयारी अवस्थामा राख्ने ।

- बाढी र डुवानको उच्च जोखिममा रहेका समुदायमा सचेतीकरण गर्ने र पूर्व तयारी अवस्थामा राख्ने ।
- विपद्को अवस्थालाई मध्यनजर गरी अस्थायी आश्रय स्थलहरूको पहिचान गर्ने र समुदायमा जानकारी त्यसको गराउने ।
- विपद् भईहालेमा खोज तथा उद्धार कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन जनशक्ति तथा सामग्री व्यवस्थापन चुस्त राख्ने ।
- विपद् जोखिममा रहेका वा अस्थायी आश्रयस्थलमा बसेका समुदायलाई आवश्यक राहत वितरणको व्यवस्था गर्ने ।
- कोभिड-१९ को रोकथाम तथा उपचारका लागि स्वास्थ्य मापदण्ड बमोजिम क्वारेन्टिन र आईसोलेसनको व्यवस्थापन गर्ने ।
- समुदायस्तरमा पिसिआर परिक्षणको दायरालाई बढाउन जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले सम्बन्धित निकायमा समन्वय गरी व्यवस्था मिलाउने ।

२.२ बाढी:

जिल्लाको अधिकांश भू-भाग समथर रहेको छ। खास गरी मनसुनको समयमा बाग्मती, लखनदेही जस्ता नदीहरूमा पानीको स्तर बढ्न गई वस्तीमा नदी पस्ने र त्यसको कारणले गर्दा वर्षेनी ठूलो जनधनको क्षति हुने गरेको छ। यी नदी किनारामा बस्ने व्यक्तिहरू विपन्न, दलित वर्गका हुने गरेको पाईन्छ। यी समुदायका घरहरूको संरचना कमजोर र कच्ची भएका कारण बाढीको आउँदा सहजै बग्ने वा ढल्ने गरेका छन्। बाढीको कारण प्रत्येक वर्ष वासस्थानहरूमा क्षति पुग्नुको साथै पशु चौपाय, बालीनाली र भण्डारण गरि राखिएका अन्नपात आदिमा समेत व्यापक क्षति हुने गरेको छ। बाढीको कारण जिल्लाका बलरा नगरपालिका, विष्णु गाउँपालिका, बसवरिया गाउँपालिका, गोडैता नगरपालिका, धनकौल गाउँपालिका र कौडेना गाउँपालिकाका अधिकांश बस्तीहरू र खेतियोग्य जमिनहरू जोखिममा रहेका छन्। अन्य पालिकाहरू पनि बाढीको जोखिमबाट मुक्त छैनन्। बाग्मती र लखनदेही जस्ता नदीहरूमा आउने बाढीबाट हुन सक्ने जोखिम न्यूनीकरणका लागि गरिएका प्रयासहरू पर्याप्त देखिएका छैनन्। यी नदीहरूमा उचित तटबन्धको व्यवस्था हुन नसकेको अवस्था छ। बरहथवा नगरपालिकाको हजरिया क्षेत्रमा तत्काल स्थायी तटबन्ध नगर्ने हो भने सो क्षेत्रको वस्तीमा बाढी पस्न गई ५-६ सय घर परिवारहरू प्रभावित हुन सक्ने अवस्था देखिन्छ। चुरे क्षेत्रमा भईरहेको वातावरणीय विनाशका कारण समेत जिल्लामा वर्षेनी बाढीको समस्या बढ्दै गएको अवस्था छ। चुरे क्षेत्रमा हुने मानवीय गतिविधिका कारण त्यस क्षेत्रको माटो बगेर जिल्लाको समथर भू-भागमा आउँदा नदीको सतह बढ्दै जाँदा नदीहरूले आफ्नो धार परिवर्तन गर्ने र बाढीको समयमा पानी वस्ती वा खेतियोग्य जमिनभित्र पस्ने गरेको छ।

२.३ शीतलहर:

मनसुनको समय अर्थात् वर्षा याममा बाढी र हिउँदमा शीतलहर जिल्लाको नियति नै बनेको छ। जाडोको समयमा पर्याप्त न्यानो लुगाको कमी समेतको कारणले वर्षेनी मानवीय क्षति हुने गरेको इतिहास रहेको छ। जिल्लामा गरिवी र विपन्नता व्याप्त भएका कारणले यस समस्याको समाधानका लागि गरिएका प्रयासहरू पर्याप्त हुन सकेका छैनन्।

२.४ आगलागी:

जिल्लाको अर्को प्रमुख प्रकोप आगलागी हो । जिल्लामा फुसका घरको व्यापकता रहेको र वस्तीहरू साँगुरो र अव्यवस्थित भएका कारण समेतले गर्दा कुनै एक घरमा आगलागी हुँदा त्यसको असर व्यापक हुने गरेको पाइन्छ। बजार क्षेत्रमा अव्यवस्थित बस्ती विकास भैरहेको तथा आगलागी नियन्त्रण गर्न श्रोत साधनको पर्याप्त उपलब्धता नभएको कारणले यसबाट हुनसक्ने क्षतिको न्यूनीकरणलाई प्रभावकारी रूपमा व्यवस्था गर्न सकिएको छैन । गाउँ क्षेत्रमा सलाई लाईटरजस्ता ज्वलनशील वस्तु केटाकेटीलाई खेल्न दिएर, खाना पकाउने कोठाको भित्ताहरू माटोले नपोत्नु, हावाहुरी चलेको बेला खाना पकाउनु, मैनाबती बाल्नु र चुल्होमा आगो राख्नु तथा वनमा लाग्ने आगो फैलिदै गएर समेत आगलागी हुने गरेको छ ।

२.५ विपद्का दृष्टिकोणले जोखिमयुक्त स्थानहरू:

१) बाढी:

- (क) उच्च जोखिमयुक्त पालिकाहरू: बलरा, विष्णु, कौडेना, गार्डैता, धनकौल, रामनगर, बसबरिया, बरहथवा, चक्रघट्टा।
- (ख) मध्यम जोखिमयुक्त पालिकाहरू: हरिपूर्वा, चन्द्रनगर, हरिपुर, मलंगवा, कविलासी, ब्रम्हपुरी, पर्सा।
- (ग) न्यून जोखिमयुक्त पालिकाहरू: बाग्मती, लालबन्दी, इश्वरपुर, हरिवन।

२) महामारी:

- (क) उच्च जोखिमयुक्त स्थानहरू: जिल्लाको तल्लो भौगोलिक क्षेत्र।
- (ख) मध्यम जोखिमयुक्त स्थानहरू: जिल्लाको मध्य भौगोलिक क्षेत्र।
- (ग) न्यून जोखिमयुक्त स्थानहरू: जिल्लाको उपल्लो भौगोलिक क्षेत्र।

३) शीतलहर:

- (क) उच्च जोखिमयुक्त स्थानहरू: जिल्लाको तल्लो भौगोलिक क्षेत्र।
- (ख) मध्यम जोखिमयुक्त स्थानहरू: जिल्लाको मध्य भौगोलिक क्षेत्र।
- (ग) न्यून जोखिमयुक्त स्थानहरू: जिल्लाको उपल्लो भौगोलिक क्षेत्र।

४) आगलागी:

- (क) उच्च जोखिमयुक्त स्थानहरू: जिल्लाको तल्लो भौगोलिक क्षेत्र।
- (ख) मध्यम जोखिमयुक्त स्थानहरू: जिल्लाको मध्य भौगोलिक क्षेत्र।

(ग) न्यून जोखिमयुक्त स्थानहरू: जिल्लाको उपल्लो भौगोलिक क्षेत्र।

५) **भूकम्प:** भूकम्पका दृष्टिकोणले जिल्लाका ईश्वरपुर, लालबन्दी, बाग्मती, बरहथवा नगरपालिकाहरू जोखिमयुक्त छन् भने अन्य स्थानहरू न्यून जोखिमयुक्त रहेका छन्।

२.६ सर्लाही जिल्लामा विगत ५ वर्षमा विपदबाट भएको क्षतिको प्रवृत्ति विश्लेषण:

- बाढीबाट प्रति वर्ष औसतमा ३८६६ परिवार प्रभावित हुने गरेको।
- प्रति वर्ष औसतमा बाढीबाट ४ जना र महामारीबाट ८ जनाको मृत्यु हुने गरेको।
- बाढीबाट वासस्थान बाहेक पशु चौपाय, बालीनाली, भण्डारण गरिएको अन्न लगायत गरी प्रति वर्ष औसतमा रु. १ करोड ३० लाख बराबरको सम्पत्ति क्षति हुने गरेको।
- बाढीबाट प्रति वर्ष साविकका प्रति गा.वि.स. औसतमा १२ घर पूर्ण रूपमा क्षति हुने गरेको, २८ घरहरू आंशिक रूपमा क्षति हुने गरेको।
- बाढी आए पछि जमिन औसत ७ दिनसम्म पानीले डुब्ने गरेको, सडक तथा पुलहरू आंशिक रूपले क्षति हुने गरेको र सम्बन्धित निकायहरूबाट औसत १५ दिन भित्रमा मर्मत सम्भार गरी संचालन हुने गरेको।
- औसत २% जति पानीका कल र ईनारहरू पूर्ण रूपमा र १०% जति आंशिक रूपमा क्षति भई लगभग १ हप्ता जति प्रभावित हुने गरेको।
- बाढी पश्चात व्यक्तिगत तथा सामुदायिक ४% चर्पीहरू क्षतिग्रस्त हुनाको साथै सरसफाई सामाग्रीहरूको अभाव हुने गरेको।
- बाढीका कारण स्वास्थ्य केन्द्रहरू डुबानमा परी ३-४ दिनसम्म बन्द गर्नु पर्ने अवस्था आउने गरेको।
- बाढी पश्चात जिल्लाको दक्षिणी भेगमा झाडा पखालाको महामारी फैलिने गरेको। स्वास्थ्य संस्थाहरूमा औषधि तथा जनशक्तिको अभाव हुने गरेको।
- विद्यालयका फर्निचर तथा पठनपाठनका सामाग्रीहरू आंशिक रूपमा क्षति हुने गरेको। पठनपाठन कार्य औसत ७ दिनसम्म अवरुद्ध हुने गरेको।
- बाढीको समयमा बालबालिका, महिला, ज्येष्ठ नागरिक, अशक्त तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरूको संरक्षणको सवाल चुनौतीको रूपमा रहने गरेको।
- बाढीको समयमा स्थानीय बजारहरूमा मानिसहरूको पहुँच आंशिक रूपमा मात्र हुने गरेको।

२.७ जिल्लामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको अवस्था:

जिल्लामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सुरक्षा निकायहरू, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लगायतका विभिन्न गैर-सरकारी संस्थाहरू, स्थानीय तहहरू, राजनीतिक दलहरू, सरकारी कार्यालयहरू, संचारकर्मीहरू र नागरिक समाज समेतको समन्वयमा अथक प्रयास गर्दा पनि यस कार्यमा अपेक्षित सफलता मिल्न नसकेको अवस्था छ। विपद् पछि खोजी तथा उद्धार कार्यमा उल्लेख्य सफलता मिल्ने गरेको भए तापनि विपद् नै हुन नदिनको लागि गरिनु पर्ने यथोचित

व्यवस्थामा कमी देखिने गरेको छ। जिल्लामा भरपर्दो पूर्व-सूचना प्रणालीको अभाव रहेको छ। पीडितहरूको तथ्यांक संकलन कार्यमा समस्या आउने गरेको छ। पीडितहरूलाई उचित समयमा उचित राहत पुर्याउने कार्यमा कमजोरीहरू देखिने गरेका छन्। राहत वितरण एकद्वार प्रणालीबाट गर्ने कार्यको शुरुवात गरिएको भए तापनि यसलाई संस्थागत गर्न बाँकी नै छ। विपद् पछि राहत वितरणको लागि पर्याप्त खाद्य तथा गैर-खाद्य समाग्रीहरूको भण्डारण गर्न सकिएको छैन। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको लागि स्थानीय तहहरूको क्षमता अभिवृद्धि भई सकेको पाईदैन।

२.८ विपद् प्रतिकार्य योजनाको आवश्यकता:

यस्तो अवस्थामा सर्लाही जिल्लामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाउनु पर्ने आवश्यकता महसुस भएको छ। त्यसै प्रयोजनका लागि यो विपद् प्रतिकार्य योजना निर्माण गरिएको छ। यस कार्ययोजनाका उद्देश्यहरू देहायबमोजिम रहेका छन्:

- बहुप्रकोप जोखिम आकलन र विश्लेषण तथा नक्सांकन
- जिल्लास्थित सरोकारवालाहरूलाई जिल्लामा हुने विपद् तथा त्यसको क्षतिको बारेमा सचेत गराउनु।
- जिल्लामा विपद् बाट हुने क्षतिलाई कम गर्न कार्यान्वयन हुन सक्ने योजना बनाउनु।
- विपद् जोखिम व्यवस्थापनका क्षेत्रमा क्रियाशील रहनेहरूको भूमिका तथा उत्तरदायित्वको बोध गराउनु।
- जिल्लामा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनका लागि एक समन्वयात्मक प्रयास सुनिश्चित गर्नु।
- विपद् पूर्व, विपद् परिरहेको समयमा र विपद् पछि गर्नु पर्ने कार्यहरूको पूर्व तयारी गर्नु ।
- विपद् पिडितहरूलाई तत्काल उद्धार तथा राहत सेवा पुर्याउने कार्यलाई सरल पार्नु ।
- कार्य योजनामा जिम्मेवारी बोकेका विभिन्न संघ संस्थाहरूको कार्य प्रगतिको समीक्षा गर्नु ।
- विभिन्न निकाय तथा संघ संस्थाहरू बीच समन्वय गरी कार्यक्रमलाई एकीकृत रूपमा अगाडि लैजानु ।
- कार्ययोजना प्रकाशन गरी सम्बन्धित निकायहरूलाई वितरण गर्नु ।

परिच्छेद-३

नेपालमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन

३.१ विपद् तथा वातावरण (Disaster and Environment):

वातावरण, जैविक विविधता तथा प्राकृतिक विपद् बीच घनिष्ट सम्बन्ध रहेको हुन्छ । प्राकृतिक विपद्हरू सामान्तया वातावरणको अवस्थामा आएका आकस्मिक तथा क्रमबद्ध परिवर्तहरूबाट उत्पन्न हुन्छन । यस्ता परिवर्तनहरू धेरैजसो भौगर्भिक तथा हावापानी सम्बन्धी विविध प्रक्रियाहरू मार्फत प्राकृतिक घटनाहरूको रूपमा सुरु हुन्छन । प्राकृतिक घटनाहरूको अतिरिक्त मानवीय क्रियाकलापहरूका माध्यमबाट पनि वातावरणीय परिवर्तन हुन्छन् र यस्ता वातावरणीय परिवर्तन आकस्मिक प्रकृतिका समेत हुन्छन । जस्तै प्राकृतिक स्रोत साधनहरूको अविवेकपूर्ण उपयोग अथवा इन्धनको अत्याधिक प्रज्वलनको कारणले गर्दा हरित गृह ग्यासको निष्कासन, पुनः नवीकरणीय क्षमताको उपेक्षा तथा अन्धाधुन्ध तवरको शहरीकरण जस्ता

विकासका संकेतहरू आफैले विनाशतर्फ डोःखाइरहेको दुःखद अवस्था विद्यमान छ । फलस्वरूप भौगोलिक सीमामा मात्र सीमित नभई विश्वभर समस्याको रूपमा फैलिरहेको जलवायु परिवर्तनका कारण तापमानको वृद्धि भइरहेको र हावापानी तथा मौसममा परिवर्तन आइरहेको स्थिति छ । यी परिवर्तनहरूले गर्दा अल्पवृष्टी, अतिवृष्टि बाढी, पहिरो खडेरी आगलागीजस्ता समस्याहरूमा वृद्धि भइरहेको अवस्था छर्लङ्ग देखिन्छ । यसरी नै जनसंख्या वृद्धि तथा जंगल विनासका कारण उर्वर भूमीको विनाशले गर्दा जंगल क्षेत्रमा कृषिको थप प्रसार गर्ने कार्यतिर प्रवृत्त गराउँदछ । यस्तो कृषि प्रसारबाट आवास क्षेत्रसँग रहेको सम्बन्ध नष्ट हुने तथा जैविक विविधता माथि प्रत्यक्ष खतरा पुग्दछ। रोग तथा किराबाट उत्पन्न हुने महामारी, पशु तथा वनस्पतिको सुरक्षा तथा स्वास्थ्यका साथ-साथै प्राकृतिक स्रोत तथा पर्यावरण सम्बन्धी प्रक्रियाहरूको दिगोपनामा गम्भिर चुनौती खडा हुन्छ । यसरी वातावरण तथा पर्यावरण सम्बन्धी क्रियाकलापमा अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन दुवै थरी असरहरू उत्पन्न हुन पुग्दछन ।

३.२ विपद् तथा विकास (Disaster and Development):

विकास निर्माण समयको माग हो । यो एउटा निश्चित क्रममा अघि बढिरहेकै हुन्छ। यसको आवश्यकतामा प्रश्न गर्ने ठाउँ छैन। विकास निर्माणको क्रमसंगै यसका कर्ताहरूमा विपद्सम्बन्धी चेतना र ज्ञानको अभाव रहेको छ । विपद् संकटासन्नताको अन्तरसम्बन्धले गर्दा सधैं दोहोरिरहने विपद्हरूले कठोर परिश्रमबाट आर्जन गरिएका विकासका उपलब्धिहरूमा क्षति पुर्याउने गरेका छन् भने समुदाय तथा प्रभावित क्षेत्रका आर्थिक क्षमतालाई कमजोर पारेको देखिन्छ । साथै प्रविधिको कमजोर उपयोग प्रणाली र अभाव समेतका कारणले संभावित स्थान, समय तथा प्रभावको भविष्यवाणी गरी प्राकृतिक स्रोत साधनको दिगो प्रयोग लगायत संरक्षणमुलक कदम चाली विपद्का जोखिमहरूबाट जोगाउन तथा विपद्पछि पहिले कै अवस्थामा फर्कनका निम्ति वातावरणको प्राकृतिकपनलाई यथासंभव कायम गरिराख्नु महत्वपूर्ण हुन्छ । यसका लागि जलाधार व्यवस्थापन, भू-संरक्षण, सिमसार व्यवस्थापन तथा रोकथामका प्रविधिका साथ-साथै प्राकृतिक स्रोत साधनको दिगो प्रयोगमा समुदायको सहभागिता एवं जैविक विविधताको संरक्षणका दिशातर्फ ध्यान दिई दिगो विकासको अवधारणालाई एकिकृत रूपमा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने आवश्यकता छ । यस्ता जोखिमहरूबाट जोगिन विकासको योजना तर्जुमा गर्ने समयमा वातावरणीय प्राथमिकताहरू प्रति पर्याप्त ध्यान दिएर विपद् जोखिम न्यूनीकरणको अवधारणालाई सबैले सबै तहमा आत्मसात गर्न जरुरी देखिन्छ ।

३.३ नेपालमा विपद् जोखिम व्यवस्थापनको लागि गरिएका नीतिगत व्यवस्था:

विपद्का घटनाहरू भएपछि माग र आवश्यकता अनुसार उद्धार तथा राहत उपलब्ध गराउने परम्परागत अवधारणामा परिवर्तन आएको छ । दैवी प्रकोप व्यवस्थापन ऐन, २०३९ लागू भएपछि विपद् व्यवस्थापनमा उद्धार तथा राहत कार्यका अतिरिक्त पूर्वतयारी तथा न्यूनीकरण कार्यलाई पनि जोड दिन थालिएको देखिन्छ । सन् १९९१ मा प्राकृतिक विपद् न्यूनीकरण अन्तराष्ट्रिय दशकको घोषणा भएपछि विपद् व्यवस्थापनमा पूर्वतयारी कार्यलाई विशेष जोड दिन

थालिएको हो । नेपालमा विपद् व्यवस्थापनको लागि तर्जुमा गरिएको राष्ट्रिय कार्य योजना सन् १९९६ मा लागू भएपछि विभिन्न प्रकृतिका प्राकृतिक विपद्हरूलाई सम्बोधन गर्न आवश्यक थप उपायहरू अवलम्बन गर्न खोजिएको देखिन्छ । हाल नेपालको संविधानले प्रकृतिक प्रकोपबाट हुने जोखिम न्यूनीकरण गर्न पूर्व सूचना, तयारी, उद्धार, राहत एवं पुनस्थापना गर्ने भने राज्यका नीति अन्तर्गत व्यवस्था गरेको छ । सोको कार्यन्वयनको लागि देहायका कानूनी प्राबधानहरू रहेक छन् ।

३.४ विद्यमान कानूनी व्यवस्था:

- क) **विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४** : विपद् व्यवस्थापनका सबै क्रियाकलापको समन्वयात्मक र प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गरी प्राकृतिक तथा गैह्र प्राकृतिक विपद्बाट आम नागरिकको जीउज्यान र सम्पत्ति, भौतिक, प्राकृतिक तथा सांस्कृतिक संरचनाको संरक्षण गर्न र दैवी (प्रकोप) व्यवस्थापन ऐन, २०३९ ले समेटेन नसकेको विषयमा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनसँग र उद्धार कार्यलाई सहज बनाउन यस ऐनको तर्जुमा गरिएको देखिन्छ ।
- ख) **स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४** : नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय तहको अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न तथा संघ, प्रदेश र स्थानीय तह बीचको सहकारिता, सहअस्तित्व र समन्वयलाई प्रवर्द्धन गरी गुणस्तरीय र न्यायोचित सेवा वितरण गर्न यो ऐन तर्जुमा गरिएको छ । स्थानीयस्तरमा हुने विपद्का घटनाहरूलाई सहज रूपमा व्यवस्थापन गर्न स्थानीय तहहरूले विपद्सम्बन्धी सम्पूर्ण व्यवस्था मिलाउन सक्ने छन् ।
- ग) **नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको विपद् पूर्वतयारी नियमावली, २०५४** : नेपाल रेडक्रस सोसाइटीको विपद् पूर्वतयारी नियमावली, २०५४ ले नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका सबै निकायहरूमा विपद् सम्बन्धी कार्यहरूलाई एकरूपता ल्याउन कोसिस गरेको छ । यस नियमावलीमा विपद् व्यवस्थापनका लागि संरचना स्थापना गरी सोही अनुसार कार्य गर्ने र विपद् न्यूनीकरण, राहत तथा उद्धारलाई छिटो छरितो ढंगबाट सञ्चालन गर्नका लागि जिल्ला शाखा, उपशाखा, जुनियर-यूवा रेडक्रस सर्कल, समुदायहरूमा विपद् व्यवस्थापनको पूर्वतयारी गर्ने कार्य गर्दछ ।

परिच्छेद-४

जिल्लामा उपलब्ध उद्धार तथा राहत सामाग्रीहरूको विवरण

जिल्लामा विपद् परेको अवस्थामा उपलब्ध हुन सक्ने स्रोत र साधनहरूको विवरण यस जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा रहेको अभिलेख बमोजिम देहाय अनुसार रहेको छ। यसमा रणशेर गुल्म, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल नं १० गण, जिल्ला प्रहरी कार्यालय र नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लगायतका विभिन्न सरकारी एवं गैर-सरकारी निकायहरू समेतसंग भएका उद्धार तथा राहत सामाग्रीहरू समावेश गरिएको छ। तर स्थानीय तहमा भएका सामाग्रीहरूको विवरण यसमा समावेश गर्न सकिएको छैन।

सिनं.	स्रोत र साधनको नाम	इकाई	जम्मा संख्या	कैफियत
-------	--------------------	------	--------------	--------

१	आकस्मिक कोष	रु	२१ वटा	जम्मा रकम यकिन नभएको
२	गाडी	वटा	५०	सरकारी गाडीहरु
३	दमकल	वटा	३	
४	ट्रिपर	वटा	८	
५	JCB	वटा	१०	निजी क्षेत्रको समेत
५	ट्रेक्टर	वटा	८	
६	एम्बुलेन्स	वटा	२०	
७	मोटरसाइकल	वटा	९०	सरकारी मो.सा.हरु
९	तत्काल खटाउन सक्ने जनशक्ति (अनुमानित)	जना	1055 (दरबन्दी) 806 प्रहरी हाजिर रहेको ३३२ तत्काल खटाउन सक्ने नेपाली सेना दरबन्दी 813 हाजिर 550 तत्काल खटाउन सक्ने 250	नेपाली सेना २७० सशस्त्र प्रहरी १४० शिक्षक १४५ प्राविधिक ३५ CADRE स्वयंसेवक १४५ चिकित्सक १५ निजामती १५०
१०	लाइफ ज्याकेट	वटा	११०	
११	बाल्टीन	वटा	१५३८	
१२	गैंति (पिक)	वटा	१०५	
१३	हेल्मेट	वटा	१५०	
१४	झोम्पल	वटा		
१५	प्राथमिक उपचारक किट	थान	३४	
१६	बेल्चा (सावेल)	वटा	१८८	
	कोदालो	वटा	३०	

१९	गल	वटा	७	
२३	स्ट्रेचर	वटा	४२	
२७	रबर बोट	वटा	३	१ वेसावुत
२९	रबर बुट	जोर	५४	
	पानी बुट (गमबुट)	जोर	५३	
३०	ट्युब	वटा	५३	
३१	डोरी	रोल	१५३८	
३२	बेल्ट	वटा	५	
३३	बञ्चरो	वटा	२५	
	टर्चलाइट	वटा	२२	
	निजी डुंगा	वटा	११	
	कम्बल	वटा	३०००	
	साडी	वटा	३५००	
	धोती	वटा	१५००	
	पपलीन	मिटर	३०००	
	प्रिन्ट पपलीन	मिटर	१०५००	
	सटिड	मिटर	६०००	
	सुटिड	मिटर	५२५०	
	त्रिपाल	वटा	१५०२	
	भाँडा	सेट	१५००	
	बोरा	वटा	१५००	
	मेघाफोन	वटा	१९	
	FireExtinguisher	वटा	२१	
	हेम्बर	वटा	१३	

	पञ्जा	जोर	५४	
	फायर ब्याङ्गकेट	वटा	४	
	फायर ज्याकेट	वटा	३	
	हाते आरा	वटा	१५	
	रेस्क्यु थ्रो ब्याग	वटा	२	
	आई ग्लास	वटा	१४	
	बहाना	वटा	९	
	पम्प	वटा	३	
	ट्राफिक ज्याकेट	वटा	२४	
	मण्डी	वटा	५	
	इमरजेन्सी लाइट	वटा	१	
	माक्स	वटा	८	
	म्याट्रेस	वटा	९	
	खुकुरी	वटा	१	
	रबर बोटको सिट	वटा	३	
	हेटलाइट	वटा	४	
	OBM	वटा	१	
	Fuel Supplier Pipe	वटा	१	
	Fuel Tank	वटा	१	
	पिटन	वटा	३	
	क्याराविना	वटा	५	
	फिगर एट	वटा	५	
	काठको इम्प्रोभाइज्ड डुँगा	वटा	१	

परिच्छेद-५
विपद् प्रतिकार्य योजना

५.१ पूर्व तयारी योजना: (विपद् हुनुभन्दा पहिले)

पूर्व –तयारी सम्बन्धी क्रियाकलापहरु	कहिले	जिम्मेवार निकाय
समन्वय बैठक बस्ने	आवश्यकता अनुसार	DDMC/LDMC
सरोकारवालाहरुको जिम्मेवारी तथा भूमिका निर्धारण गर्ने	मंसिर मसान्त सम्म	DDMC/LDMC
खोज तथा उद्धारका लागि व्यक्तिहरुको नामावली तयार पार्नका लागि टोलीका सदस्यहरुको पहिचान गर्ने	मंसिर मसान्त सम्म	DDMC/LDMC
सङ्कलन गरिएको जानकारीको विश्लेषणका लागि सम्पर्क व्यक्ति तोक्ने	मंसिर मसान्त सम्म	DDMC/LDMC

विपद् हुन सक्ने क्षेत्रको तथ्याङ्क संकलन गर्ने।	मंसिर मसान्त सम्म	DDMC/LDMC
उद्धार सामाग्री संकलनका लागि राष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय संघसंस्थाहरूसंग समन्वय गर्ने।	आवश्यकता अनुसार	DDMC/LDMC
सम्भावित आपत्कालीन परिस्थितिमा प्रभावित हुन सक्ने व्यक्तिहरूको संख्याका आधारमा आवश्यक सामग्रीको न्यूनतम मौज्जात राख्ने।	यथाशीघ्र	DDMC/LDMC
अपुग सामाग्रीहरूको पहिचान गर्ने ।	यथाशीघ्र	DDMC/LDMC
संभावित सहयोगी संस्थाहरूको सूचि तयारी राख्ने ।	मंसिर मसान्त सम्म	DDMC/LDMC
आवश्यक उद्धार, प्राथमिक उपचारका सामान, औषधिजस्ता सामानहरूको उपलब्धताको सुनिश्चितता गर्ने ।	यथाशीघ्र	DDMC/LDMC
चेतनामूलक कार्यक्रमहरू संचालन गर्ने।	निरन्तर	DDMC/LDMC
सबै स्थानीय तहमा खुला तथा सुरक्षित स्थानको छनौट गर्ने।	यथाशीघ्र	DDMC/LDMC
परेको समयमा सहज रूपमा कार्य गर्नका लागि सबै क्लस्टरहरूले आ-आफ्नो जिम्मेवारी अनुरूप आपत्कालीन योजना बनाउने ।	यथाशीघ्र	DDMC/LDMC
प्रत्येक स्थानीय तहमा स्थानीय विपद् प्रतिकार्य योजना तयार गर्ने।	मंसिर मसान्तसम्म	DDMC/LDMC स्थानीय तह सम्बन्धित क्लस्टर
प्रत्येक स्थानीय तहमा Disaster Focal Person तोक्ने।	मंसिर मसान्तसम्म	DDMC/LDMC स्थानीय तह

५.२ विपद्को अवधिमा:

क्रियाकलापहरू	कहिले	जिम्मेवार निकाय
जानकारीको सङ्कलन तथा परिस्थितिलाई अद्यावधिक गर्नका लागि विपद् सुरु भए पछि सम्बन्धित क्षेत्र (Cluster) को समन्वय बैठक	विपद् शुरु भएको १ घण्टा भित्र	DDMC/LDMC
परिस्थिति सम्बन्धी प्रतिवेदन तयार पार्ने	२४ घण्टा भित्र	DDMC/LDMC

(पहिलो प्रतिवेदन)		
प्रारम्भिक तथ्याङ्कको समीक्षा गर्ने	पहिलो दिनदेखि नै	DDMC/LDMC
प्रभावित क्षेत्रमा विद्यमान सार्वजनिक सेवा उपलब्ध गराउने संस्थाहरूको समीक्षा गर्ने	पहिलो दिनदेखि नै	DDMC/LDMC
जिल्लामा उपलब्ध उद्धार सेवा, क्षमता, उद्धार सामग्रीको समीक्षा गर्ने ।	पहिलो दिनदेखि नै	DDMC/LDMC
प्रारम्भिक मानवीय गतिविधिहरूको प्राथमिकताको क्रम निर्धारण गर्ने ।	पहिलो दिनदेखि नै	DDMC/LDMC
विपदपछि लगत्तै उपकरणसहित खोजी तथा उद्धार टोली खटाउने ।		DDMC/LDMC
सुरक्षाकर्मीहरू द्वारा सहयोगमा संलग्न व्यक्तिहरूको सुरक्षा गर्ने ।		सुरक्षा निकायहरू
राहत सामग्री तथा राहत वितरण टोली परिचालन गर्ने		नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
क्षेत्रीय, केन्द्रीय संस्थाहरूलाई सहयोगको लागि आह्वान गर्ने ।		DDMC/LDMC
स्रोतहरूको परिचालन गर्नका लागि क्षेत्रगत आकस्मिक योजनाको समीक्षा गर्ने	३।३ दिनमा	DDMC/LDMC
प्रभावित स्थानीय तहसंग समन्वयात्मक बैठक बस्ने।	आवश्यकता अनुसार	DDMC/LDMC
क्षेत्रगत (Cluster) समन्वय बैठक बस्ने।	आवश्यकता अनुसार	क्लष्टरका नेतृत्वकर्ता
परिस्थिति सम्बन्धी प्रतिवेदनलाई अद्यावधिक पार्ने	हप्तामा एक पटक	DDMC/LDMC
मानवीय सहयोगको अनुगमन	निरन्तर	DDMC/LDMC

परिच्छेद-६

क्षेत्रगत समूह व्यवस्था (Cluster-based Arrangement)

६.१ विपद्को क्षेत्रमा कार्य गर्ने संघसंस्थाहरु

क्र.सं.	क्षेत्र (Cluster)	नेतृत्वकर्ता	सहयोगी संस्था (सदस्य)	जिम्मेवार व्यक्ति	सम्पर्क
१	खाद्य तथा पोषण समूह	कृषि ज्ञान केन्द्र	सम्बद्ध गैससहरु	अध्यक्ष	
			सबै पालिकाहरु	सम्बन्धित शाखा प्रमुख	
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	
			नेपाल खाद्य संस्थान	कार्यालय प्रमुख	

२	खानेपानी तथा सरसफाइ समूह	खानेपानी तथा सरसफाइ डिभिजन कार्यालय	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	प्रमुख	
			जिल्ला समन्वय समिति	प्रतिनिधि	
			सबै पालिकाहरु	सम्बन्धित शाखा प्रमुख	
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	
३	स्वास्थ्य समूह	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	स्वास्थ्य समिति संयोजक	
			सबै पालिकाहरु	सम्बन्धित शाखा प्रमुख	
			जिल्ला आयुर्वेदिक स्वा.के.	प्रमुख	
			खानेपानी कार्यालय	प्रमुख	
			सम्बद्ध गैसहरु	प्रमुख	
४	संरक्षण समूह	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रतिनिधि	
			जिल्ला प्रहरी कार्यालय	महिला सेल प्रमुख	
			सबै पालिकाहरु	सम्बन्धित शाखा प्रमुख	
			नेपाल रेडक्रस	कोषाध्यक्ष	
			सम्बद्ध गैसहरु	अध्यक्ष	
			जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	प्रतिनिधि	
५	शिक्षा समूह	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	जिल्ला समन्वय समिति	प्रतिनिधि	
			सबै पालिकाहरु	सम्बन्धित शाखा प्रमुख	
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	
			सम्बद्ध गैसहरु	अध्यक्ष	
६	खोज तथा उद्धार समूह	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	रणशर गण	गणपति	
			सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल	स.प्र.उ.	

			जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्र.उ.	
			सबै पालिकाहरु	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	
			सडक डिभिजन कार्यालय चन्द्रनिगाहपुर	कार्यालय प्रमुख	
			नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	
			सम्बद्ध गैसहरु	अध्यक्षहरु	
७	आवास समूह	जिल्ला समन्वयसमितिको कार्यालय	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रतिनिधि	
			जिल्ला वन कार्यालय	वन अधिकृत	
			नेपाल रेडक्रस सासाइटी	सभापति	
			जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	का. प्र.	
			जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	मे. सु.	
८	गैर खाद्य समूह	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रतिनिधि	
			जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्रहरी निरीक्षक	
			सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल	सशस्त्र प्रहरी निरीक्षक	
			जिल्ला समन्वय समिति	प्रतिनिधि	
			सम्बद्ध गैसहरु	अध्यक्ष	
९	संचार समूह	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	जिल्ला पशासन कार्यालय	फोकल पर्सन	
			जिल्ला प्रहरी	प्र. नि.	
			दुरसंचार कार्यालय	प्रमुख	
			नेपाल रेडक्रस सासाइटी	सभापति	
			स्थानीय एफएमहरु	स्टेशन मेनेजर	
			सम्बद्ध गैसहरु	अध्यक्ष	
			जिल्ला हुलाक कार्यालय	प्रमुख	

६.२ क्षेत्रगत समूह (Clusters) का साझेदारहरु र कार्यविवरण:

जिल्लाको सम्पूर्ण विपद् व्यवस्थापन गर्न प्रमुख जिल्ला अधिकारीको अध्यक्षतामा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति गठन गरिएको छ। यसका साथै स्थानीय तहहरुमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरुको पनि गठन भइसकेको छ। यसको वावजुद विपद् बाट कुनै खास क्षेत्रमा परेको समस्या समाधानको लागि खास खास जिम्मेवारी र उत्तरदायत्व भएका खास समूहहरुको आवश्यकता महसुस गरी यस जिल्लामा देहाय बमोजमिका समूह (Clusters) हरूको गठन गरी सम्बन्धित क्षेत्रको जिम्मेवारी सुम्पिने व्यवस्था गरिएको छ।

६.२.१ खाद्य तथा पोषण समूह:

६.२.१.१ साझेदारहरु

क्र.सं	साझेदारहरुको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर
१	कृषि ज्ञान केन्द्र	कार्यालय प्रमुख	९८५४०३६५३०
२	जि.स.स. कार्यालय	प्रतिनिधि	९८५४०४४२२२
३	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	अध्यक्ष	९८४४०९६६३५
४	सम्बन्धित स्थानीय तह	सम्बन्धित शाखा प्रमुख	
५	उद्योग वाणिज्य सघ	अध्यक्ष	
६	होटल व्यवसायी सघ	अध्यक्ष	
९	नेपाल खाद्य संस्थान	कार्यालय प्रमुख	

६.२.१.२ कार्यविवरण

- निम्न मापदण्डहरु अवलम्बन गरी प्रभावित व्यक्तिहरुका लागि समयमा नै खाद्यान्नको उपलब्धता तथा खाद्यान्नमा पहुँच सुनिश्चित गराएर जीवन बचाउने एवं जीवनलाई निरन्तरता प्रदान गर्ने:
 - प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन न्यूनतम २,१०० क्यालोरी प्राप्त हुने गरी सामान्य खाद्यान्नको रासन।
 - पुरक रासनको रूपमा एक वा दुई खाद्य पदार्थहरु।
 - चामल—प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४०० ग्राम, दाल प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ६० ग्राम वनस्पति तेल प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ३० मि.लि., नुन-प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम।
- उल्लेखित कार्यहरु गर्दा सम्बन्धित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहहरुसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने।

६.२.२ खानेपानी तथा सरसफाई समूह

६.२.२.१ साझेदारहरू

क्र.सं.	साझेदारहरूकोनाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर
१	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	डिभिजन प्रमुख	
२	जिल्ला समन्वय समिति	प्रतिनिधि	
३	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	स्वास्थ्य प्रमुख	
५	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	अध्यक्ष	९८४४०९६६३५
६	सम्बन्धित स्थानीय तह	सम्बन्धित शाखा प्रमुख	
७	सम्बद्ध गैसहरू	अध्यक्ष	

६.२.२.२ कार्यविवरण

- विपद् पश्चात खानेपानी तथा सरसफाईका कारण उत्पन्न हुने रोगहरू फैलिन नदिने।
- विस्थापितहरू (खास गरी शिविरमा बस्ने मानिसहरू) का लागि सुरक्षित खानेपानी, स्वास्थ्य शिक्षा तथा अस्थायी रूपमा सरसफाई एवं नुहाउने सुविधाहरूमा पहुँच उपलब्ध छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- विस्थापित मानिसहरूलाई आधारभूत स्वास्थ्य सम्बन्धी सामग्री उपलब्ध गराइएको छ र खानेपानी, सरसफाई तथा स्वास्थ्यसँग सम्बन्धित व्यावहारिक प्रचलनहरूका बारेमा उचित रूपमा जानकारी उपलब्ध गराइएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- सम्पूर्ण उपकरण तथा सुविधा उपलब्ध गराइएका छन र विस्थापित मानिसहरू बस्ने शिविरहरूमा सफा-सुगन्धर कायम गर्न तिनको सशक्तीकरण गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- उल्लेखित कार्यहरू गर्दा सम्बन्धित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने।

खानेपानी तथा सरसफाईका क्षेत्रमा मानवीय सहयोगका न्यूनतम मापदण्ड :

- जिल्लामा विपद्पछि पहिलो हप्तासम्म पाइपद्वारा अथवा जिल्ला सदरमुकामको खानेपानी योजनासँग समन्वय गरी खाने पानी भण्डारण गरिने ट्याङ्कीद्वारा प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति न्यूनतम ५ लिटर पानी उपलब्ध गराउने र पहिलो ४ हप्ताभित्र प्रतिव्यक्ति प्रतिदिन उपलब्ध गराइने पानीको परिमाणलाई १५ लिटर पुर्याउने ।
- शिविरमा बस्ने विस्थापित मानिसहरू तथा घर तथा व्यक्तिगत सम्पत्ति नष्ट भएका व्यक्तिहरूका लागि पानी सङ्कलन गर्नका लागि बाल्टीन र पानी शुद्ध गर्नका लागि ३०

दिनसम्म खानेपानी शुद्ध गर्ने पियूस अथवा वाटर गार्ड (water guard) अथवा ब्लिचिड पाउडर उपलब्ध गराउने ।

- शिविरमा बसोबास गर्ने विस्थापित मानिसहरूका लागि उपयुक्त सरसफाइ एवं महिलाहरूका लागि नुहाउने सुविधाका निमित्त अस्थायी चर्पी (हरेक २० व्यक्तिका लागि एक चर्पी र पहिलो हप्ताभित्र हरेक १० व्यक्तिका लागि एक चर्पीका दरले सोलाई बढाउने गरी) को निर्माण गर्ने।
- शिविरमा बसोबास गर्ने प्रभावित मानिसहरूलाई जिल्ला स्वास्थ्य तथा खानेपानी कार्यालयका कर्मचारी, साझेदार गैर-सरकारी सङ्गठन, महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयंसेवक एवं रेडक्रसका स्वयंसेवकहरूसँग मिली स्वास्थ्य सम्बन्धी किट (kits) वितरण गर्ने र स्वास्थ्य प्रवर्धनसम्बन्धी गतिविधिहरू (पानी शुद्ध पार्ने उचित तरिका र साबुनद्वारा हात धुने) सञ्चालन गर्ने ।

६.२.३ स्वास्थ्य समूहः

६.२.३.१ साझेदारहरू

क्र.सं.	साझेदार निकायहरू	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर
१	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	प्रमुख	९८५४०३२२५०
४	जिल्ला आयुर्वेद कार्यालय	प्रमुख	९८४४०४९५३९
५	सम्बन्धित स्वास्थ्य चौकी तथा उपचौकी	प्रमुख	
६	सम्बन्धित गैससहरू	अध्यक्ष	
१०	खानेपानी तथा सरसफाइ सब डिभिजन कार्यालय ताप्लेजुड	कार्यालय प्रमुख	९८५४०३८४६२
११	सम्बन्धित स्थानीय तह	सम्बन्धित शाखा प्रमुख	

६.२.३.२ कार्यविवरण

- जोखिममा रहेका समूहको स्वास्थ्य एवं पोषणसम्बन्धी आवश्यकताहरू पूरा भएका छन् भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- झाडापखाला, हैजा, औलो तथा अन्य पानीजन्य एवं कीटजन्य रोगहरूको पर्याप्त रोकथाम तथा उपचार क्षमता सुनिश्चित गर्नका निमित्त जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने
- रोग फैलन गएका खण्डमा सहयोग तथा लेखाजोखाका लागि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ।

- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाहरूमा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्न र स्वास्थ्य शिविरको सञ्चालन गर्न र अर्को निकायमा पठाउने संयन्त्र (referral Mechanism) को विकास गर्न जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग पुर्याउने ।
- पर्याप्त आपतकालीन आपूर्ति र मानव स्रोत लगायतका विषयमा शीघ्र क्षमता अभिवृद्धिका लागि जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- विस्थापित मानिसहरूका लागि पूरक खाना खुवाउने कार्यक्रममा पहुँचको माध्यमबाट गर्भवती तथा दूध खुवाउने महिला एवं पाँच वर्षमुनिका केटाकेटीहरूमा गम्भिर कुपोषणको वृद्धिलाई रोकथाम गर्न जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- गम्भिर कुपोषणको उपचार तथा सेवामा निरन्तर पहुँच सुनिश्चित गर्न जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालयलाई सहयोग गर्ने ।
- निरन्तर स्तनपान सुनिश्चित गर्न र अवाञ्छित स्तनपानका विकल्पहरूको वितरणमा रोक लगाउन जिल्ला स्वास्थ्य प्रमुखलाई मद्दत गर्ने ।
- उल्लेखित कार्यहरू गर्दा सम्बन्धित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने।

६.२.४ संरक्षण समूहः

६.२.४.१ साझेदारहरू

क्र.सं.	साझेदार निकायहरू	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर
१	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५४०४४२२२
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	अधिकृत प्रतिनिधि	०४६-५२०१७७
४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	महिला सेल प्रमुख	०४६-५२००९९
५	सम्बद्ध गैसहरू	अध्यक्ष	
८	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	९८४४०९६६३५
११	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	प्रतिनिधि	०४६-५२०१५३
१२	सम्बन्धित स्थानीय तह	सम्बन्धित शाखा प्रमुख	

६.२.४.२ कार्यविवरणः

- महिला तथा बालबालिका र ज्येष्ठ नागरिक लगायत जोखिममा रहेका समूहहरूलाई आपतकालीन परिस्थितिको कारणबाट उत्पन्न हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार तथा हेलाबाट संरक्षण प्रदान गर्ने ।
- जोखिममा रहेका समूहहरूको संरक्षण सुनिश्चित गरी आपतकालीन सहयोगको न्यायोचित वितरणमा सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- आपतकालीन परिस्थितिबाट उत्पन्न हिंसा, शोषण, दुर्व्यवहार तथा हेलाका जोखिमहरूलाई सम्बोधन गरी विपदबाट प्रभावित मानिसहरूको संरक्षण गर्ने ।

- बालमैत्री ठाउँ तथा मनो-सामाजिक परामर्श सम्बन्धी सहयोगको स्थापना गरी सुरक्षित वातावरणमा बालबालिका तथा महिला रमाउँदछन भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- बिछोड भएका बालबालिका, खास गरी पाँच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका केटाकेटी तथा किशोरीहरूको पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी जाँचका बारेमा सहयोग र त्यस्तो सहयोगपछि उपयुक्त सेवा तथा संरक्षणका सुविधा सहित परिवारको खोजी गर्ने कार्यमा सहयोग प्राप्त गर्दछन भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- यौन दुर्व्यवहार तथा हिंसाका विरुद्ध तिनको अनुगमन, प्रतिवेदन तथा पैरवी (advocacy) गर्ने प्रणालीको स्थापना गरी बालबालिका तथा महिलाहरूको यौन दुर्व्यवहार तथा शोषणको रोकथाम गर्ने ।
- हेरचाह गर्ने व्यक्तिहरूबाट बाल-बालिकाहरू बिछोडिने कार्यको रोकथाममा सहयोग गर्ने ।
- बिछोडिएका तथा परिवार साथ नभएका बाल-बालिकाहरू, खास गरी पाँच वर्षको उमेरभन्दा मुनिका बाल-बालिका तथा किशोरीहरूको पहिचान, दर्ता तथा स्वास्थ्य जाँचको सहजीकरण गर्ने र खोजी तथा पुनर्मिलनमा संलग्न साझेदारहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- परिवारबाट बिछोडिएका तथा साथ नभएका बालबालिकाहरूर अन्य जोखिममा परेका समुह जस्तै: परिवार नभएका, बृद्धा, अपांग तथा दिर्घ रोगबाट पिडीत समुहका मानिसहरूलाई हेरचाह तथा संरक्षण प्रदान गर्ने (बास तथा अन्य सेवाको व्यवस्था)।
- उल्लेखित कार्यहरू गर्दा सम्बन्धित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहहरूसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने।

६.२.५ शिक्षा समूह:

६.२.५.१ साझेदारहरू:

क्र.सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर
१	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	इकाई प्रमुख	९८५४०३६२१५
२	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	अधिकृत प्रतिनिधि	९८५४०४४२२२
४	सम्बद्ध गैससहरू	अध्यक्ष	
७	सम्बन्धित स्थानीय तह	सम्बन्धित शाखा प्रमुख	

६.२.५.२ कार्यविवरण:

- विद्यालय जाने उमेरका तथा प्रभावित सम्पूर्ण बालबालिकाहरूको गुणस्तरीय शिक्षामा निरन्तर तथा तत्काल पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- सुरक्षित सिक्ने वातावरण उपलब्ध गराएर विपदबाट परेको मनोवैज्ञानिक असरको सामना गर्ने कार्यमा बालबालिकाहरू र शिक्षकहरूलाई मद्दत गर्ने योगदान पुर्याउने ।
- विपदबाट प्रभावित विद्यालय जाने उमेरका केटाकेटी तथा शिक्षकहरूलाई गुणस्तरीय शिक्षाको निरन्तरता सुनिश्चित गर्नका लागि र उनीहरूलाई सुरक्षित रूपमा सिकाउने एवं सिक्ने वातावरण उपलब्ध गराउन स्थानीय सरोकारवालाहरूलाई सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- प्रभावकारी आपतकालीन पूर्वतयारी तथा सहयोगलाई सहजीकरण गर्नका निमित्त क्षेत्रगत समूहका सदस्यहरू (Cluster members) का बीचमा प्रभावकारी समन्वय, अनुगमन तथा सूचनाको आदान-प्रदान सुनिश्चित गर्ने ।
- आपतकालीन परिस्थितिमा पहिलो सहयोग उपलब्ध गराउने व्यक्तिका रूपमा सरोकारवालाहरूको क्षमता बढाउने ।
- विपद् परेको पहिलो हप्ताभित्र शिक्षा सम्बन्धी सुविधा र शिक्षामा संलग्न व्यक्तिहरूका बारेमा द्रुत लेखाजोखा (Rapid Assessment) सञ्चालन गर्ने,।
- सम्भव भएसम्म यथाशक्य चाँडो अर्थात् सिद्धान्त : पहिलो दुई हप्ताभित्र, न्यूनतम मापदण्डबमोजिम ६ देखि ८ हप्ताभित्र न्यूनतम पूर्वाधारसहित विद्यालय जाने बालबालिकाहरूका निमित्त अस्थायी रूपमा सिक्ने ठाउँ तथा स-साना बालबालिकाहरूका लागि सुरक्षित ठाउँ खडा गर्ने ।
- विद्यालयहरू पुनः खुला गराएर र शिक्षण-सिकाइका सामग्री उपलब्ध गराएर र अर्ध संरचनागत (semi-structured) मनोरञ्जनका सामग्रीको व्यवस्था मिलाएर पढाइ जारी राख्ने र शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूको पुनः एकीकरण प्रारम्भ गर्ने ।
- विद्यालय बाहिर रहेका बालबालिकाहरू अस्थायी रूपमा खडा गरिएका सिक्ने ठाउँमा भर्ना गरिएका छन् अथवा तिनको शिक्षाका लागि वैकल्पिक व्यवस्था गरिएको छ भन्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने ।
- उल्लेखित कार्यहरू गर्दा सम्बन्धित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहहरूसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने।

६.२.६ खोज तथा उद्धार समूहः

६.२.६.१ साझेदारहरू

क्र.सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर,
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.जि.अ	९८५४०७७७७७
२	रणशेर गण	गणपति	९८५४०३९९९६
३	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल	प्रमुख	९८५१२७२१०८

४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्रमुख	९८५४०७५५५५
५	सम्बन्धित स्थानीय तह	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५५०६५२७७
६	सडक डिभिजन कार्यालय चपुर	कार्यालय प्रमुख	९८५५०४१३३८
८	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	९८४४०९६६३५
१०	सम्बद्ध गैससहरु	अध्यक्ष	
१३	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	अध्यक्षहरु	

६.२.६.२ कार्यविवरणः

- विपद्को लगत्तै उपकरणसहित खोजी तथा उद्धार (SAR) टोली खटाउने।
- समन्वय बैठक र प्रतिवेदनका बारेमा जानकारी गराउने।
- सबै सुविधाबाट एकदमै वञ्चित समूह (जोखिममा रहेका व्यक्तिहरु लगायत) सबैलाई न्यायोचित रूपमा गरिएको उद्धार सामग्रीको वितरण तथा सहयोगसम्बन्धी गतिविधिको अनुगमन गर्ने ।
- पहिलो हप्तामा परिस्थितिका बारेमा दिनदिनै प्रतिवेदन पेस गर्ने ।
- शिविर समन्वय तथा शिविर व्यवस्थापनको अनुगमन गर्ने तथा प्रतिवेदन गर्ने ।
- २४ घण्टाभित्र समाचार माध्यमका लागि समाचार पठाउने ।
- नियन्त्रण तथा मानवीय सहयोगसम्बन्धी मापदण्ड कायम गर्ने।
- उल्लेखित कार्यहरु गर्दा सम्बन्धित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहहरूसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने।

६.२.७ आवास समूहः

६.२.७.१ साझेदारहरुः

क्र.सं	साझेदारहरुको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर
१.	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	९८५४०७७७७७
२.	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५४०४४२२२
३.	जिल्ला वन कार्यालय	जिल्ला वन प्रमुख	९८५२६६०५०१
४	जिल्ला प्राविधिक कार्यालय	प्रमुख	
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति,	९८४४०९६६३५
१६	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	अध्यक्षहरु	

६.२.७.२ कार्यविवरणः

- निम्न मापदण्डहरूलाई अवलम्बन गरी विपद्का कारणले घरवारविहीन बनेका मानिसहरूका निमित्त स्थायी समाधानको खोजीका लागि प्रयत्न गर्नुका साथै सुरक्षित वस्ने स्थान वा अस्थायी शिविरहरूको प्रवन्ध मिलाउने।
 - औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५-४.५ वर्ग मिटरको छाना भएको क्षेत्र ।
 - औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४.५ मिटरको डोरीसहितको प्लास्टिक सिट र सहायता सामग्री ।
 - कम्बलमा मानिसहरूको पर्याप्त पहुँच ।
 - एक सेट कपडा ।
 - नियमित सरसफाइसम्बन्धी सामग्रीको आपूर्ति ।
 - एक सेट भाँडा ।
- शिविर बन्द गर्ने र वहिर्गमन रणनीति बनाउने ।
- शिविर खडा गर्नका लागि अग्रिम रूपमा जमिनको पहिचान गर्ने।
- विद्यालय तथा सार्वजनिक स्थलहरूसँग अग्रिम रूपमा नै समझदारी पत्र (MoU) मा दस्तखत गर्ने ।
- शिविर खडा गर्नका लागि विगतमा प्रयोग गरिएका ठाउँहरूको अभिलेख राख्ने ।
- उल्लेखित कार्यहरू गर्दा सम्बन्धित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने।

६.२.८ गैरखाद्यसमूहः

६.२.८.१ साझेदारहरूः

क्र.सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर,
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्रजिअ	९८५४०७७७७७
२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति,	९८४४०९६६३५
३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्रमख	९८५४०७५५५५
४	सशस्त्र प्रहरी बल	प्रमख	९८५१२७२१०८
५	सम्बद्ध गैससहरू	अध्यक्ष	

८	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	जिल्ला समन्वय अधिकारी	९८५४०४४२२२
९	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	अध्यक्षहरु	
१०	सम्बन्धित स्थानीय तह	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	

६.२.८.२ कार्यविवरण:

- जिल्लामा कम्तीमा १०० परिवारको लागि गैर-खाद्य सामग्रीको भण्डारण गरी राख्ने ।
- गैर-खाद्य सामग्रीहरूलाई बाल केन्द्रित बनाउने ।
- विपद्पीडितहरूलाई विपद्को स्तर कम भएको ७२ घण्टा भित्र गैरखाद्य सामग्री आवश्यकता पहिचान गरी सामग्री वितरण प्रक्रिया सुरु गर्ने ।
- नव सुत्केरीहरू तथा नवजात शिशुहरूको आवश्यकतालाई पुरा गर्ने गरी बेग्लै २५ सेट बाल गैरखाद्य सामग्रीहरूको व्यवस्था गर्ने ।
- यस्ता सहयोग उपलब्ध गराउँदा उनीहरूलाई जीवन निर्वाह गर्न, संस्कृतिलाई कायम राख्न, प्रतिकूल मौसम तथा हावापानीबाट बच्न, ब्यक्तिगत स्वाभिमान तथा गोपनियता बनाई राख्न महिला, बालबालिका, पुरुष तथा सुत्केरी र शिशुलाई उपयुक्त न्यूनतम आवश्यक सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने ।
- उल्लेखित कार्यहरु गर्दा सम्बन्धित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय तहहरूसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने।

६.२.९ संचार समूह:

६.२.९.१ साझेदारहरु:

क्र.सं	जिल्लाका क्षेत्रगत साझेदारहरूको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	टेलिफोन नम्बर,
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	प्र.जि.अ	९८५४०७७७७७
२	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	प्रहरी उपरीक्षक	९८५४०७५५५५
३	जिल्ला हुलाक कार्यालय	प्रमुख	९८१४८६३००६
४	स्थानीय एफ एमहरु	स्टेशन मेनेजर	
५	दुरसंचार कार्यालय	प्रमुख	९८५११०५१६६

६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	९८४४०९६६३५
७	नेपाल पत्रकार महसघ	अध्यक्ष	९८५४०३८०००
९	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	अध्यक्षहरु	
१०	सम्बन्धित स्थानीय तह	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	

६.२.९.२ कार्यविवरण:

- पूर्व चेतावनी एवं सूचना सम्बन्धी कार्य गर्ने।
- मौसम तथा कुनै पनि विपद् सम्बन्धी पूर्व अनुमानहरुको जानकारी लिइराख्ने र त्यसको संचार गर्ने।
- आपतकालीन समयमा सार्वजनिक तथा व्यापारिक सञ्चार साधनको अभाव रहेको अवस्थामा स्याटलाईट फोन तथा संस्थाको तटस्थतामा असर नपर्ने गरी जिल्ला आपतकालीन सेवा संचालन केन्द्र, नेपाल प्रहरी, नेपाली सेनाको सञ्चार नेटवर्क समेत प्रयोगमा ल्याउने ।
- सूचना प्राप्त भएको १ घण्टाभित्र प्रमुख जिल्ला अधिकारीसँग छलफल गर्ने र सूचना वितरण प्रकृया निर्माण गरी स्थानीय एफ.एम तथा अन्य उपलब्ध माध्यमको प्रयोग गरी सूचना प्रसारण गर्ने ।
- संकटाभिमुख क्षेत्रहरुमा पूर्व मनसुन, प्रकोप सम्भावना र जोखिम वारे छलफलचलाउने र संकटाभिमुख क्षेत्रमा सम्बन्धित संकट सम्बन्धी सामुदायिक अभिमुखीकरण कार्य गराउनसम्बन्धित समूहलाई सूचनाहरु उपलब्ध गराउने ।
- जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विपद् सम्बन्धी सूचना प्रवाह गर्ने।

परिच्छेद-७

कार्यान्वयन, पुनरावलोकन, प्रतिवेदन तथा संचार

७.१ विपद् प्रतिकार्य योजना क्रियाशील हुने:

यो योजना जिल्लामा मुख्यतः बाढी, शीतलहर, आगलागी, दुर्घटना र भूकम्प जस्ता प्रकोपका घटनाहरु हुनसाथ क्रियाशील हुनेछ। क्षेत्रगत समूहहरु भने जुन सुकै वखत क्रियाशील रहनेछन्।

७.२ विपद् प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन:

यस प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयन प्रत्येक क्षेत्रगत समूहले निर्धारण गरेका प्रतिकार्य तथा पूर्व तयारी योजना बमोजिम हुनेछ।

७.३ विपद् प्रतिकार्य योजनाको नियमित समीक्षा:

यस प्रतिकार्य योजनाको वार्षिक रूपमा समीक्षा गरी यसलाई अद्यावधिक गरिनेछ। यस योजनाको समीक्षा तथा अद्यावधिक गर्ने समयमा विपद् पर्न गएमा विपद्को प्रतिकार्य पश्चात सो कार्य गरिनेछ।

७.४ सहयोग र समन्वय:

प्रत्येक क्षेत्रगत समूहको नेतृत्वकर्ता निकायले आ-आफ्नो क्षेत्रका साझेदारहरूसंग छलफल तथा समन्वय गरी विस्तृत समीक्षा गरी प्रतिकार्य योजनाको प्रभावकारी कार्यान्वयन र पुनरावलोकनको लागि अग्रसरता देखाउनु पर्नेछ।

७.५ प्रतिवेदन तथा संचार:

विपद् प्रतिकार्यको प्रतिवेदन तथा संचार विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ मा उल्लेख भएको अनुसूची १६ एवं गृह मन्त्रालयबाट प्राप्त निर्देशन बमोजिम गरिनेछ। प्रतिवेदनको जानकारी सबै क्षेत्रगत समूहका नेतृत्वकर्ताहरूलाई जिल्लामा स्थापित जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिबाट उपलब्ध गराइनेछ। आ-आफ्नो निकायको लागि संस्थागत रूपले अभिलेख तयार गरेको भए तापनि आपतकालीन समयमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको प्रत्यक्ष निर्देशनमा एकद्वार प्रणाली मार्फत पीडितलाई राहत उपलब्ध गराउने र घटना विवरण तयार गर्ने कार्य गरिनेछ।

परिच्छेद-८

विविध

८.१ जिल्लास्थित सरकारी कार्यालयहरूको विवरण र सम्पर्क नम्बर

क्र.सं.	कार्यालय	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क नम्बर
१	सर्लाही जिल्ला अदालत	कृष्णराम कोइराला	९८५१०७८८४५
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सुरेन्द्र पौडेल	९८५४०७७७७७
३	रणशेर गण	सुरज राउत	९८५४०३७५२२

४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	सन्तोष सिंह राठौर	९८५४०७५५५५
५	सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल नं १० गण	गंगाराम श्रेष्ठ	९८५१२७२१०८
६	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	दिलिप सिंह	९८५१२२६१२५
७	इलाका प्रशासन कार्यालय हरिवन	मनोज मिश्र	९८५४०७७५५५
८	इलाका प्रशासन कार्यालय बरहथवा	राजेश राय	०४६५४०४६७
९	जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालय	मेथुर चौधरी	९८५४०३५९४८
१०	जिल्ला सरकारी वकिल कार्यालय		९८५११९९१५०
११	जिल्ला भेटेनरी अस्पताल	सुनिल कुमार यादव	९८४५८२५१७२
१२	खानेपानी डिभिजन कार्यालय	अनिल केशरी	९८५५०४४११३
१३	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	शत्रुधन यादव	९८५४०३६२१५
१४	कोष तथा लेखा नियन्त्रण कार्यालय	जगतबहादुर थपलिया	९८५४०३८१४०
१५	बागमति सिंचाई आयोजना	मित्र बराल	९८५१२३०३००
१६	जिल्ला वन कार्यालय	माधवप्रसाद देव	९८५२६६०५०१
१७	घरेलु तथा साना उद्योग कार्यालय	जितेन्द्र गुप्ता	९८५५०१०१२३
१८	सर्लाही भन्सार कार्यालय	राजेश दत्त	९८४२०३३०९८
१९	जिल्ला आयुर्वेद औषधालय	डा. सतिस यादव	९८४३४६४३७१
२०	पशु क्वारेन्टाइन चेकपोष्ट	उमेशकिशोर शुक्ला	९८१७८९०७२७
२१	भूमिसुधार तथा मालपोत कार्यालय	गोपालप्रसाद बराल	९८४१२३९३६२
२२	जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय	रामकैलाश यादव	९८४४०३२२५०
२३	सागरनाथ वन विकास परियोजना	जितेन्द्र कर्मचार्य	९८५४०२०३९९
२४	जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र	राजेन्द्र यादव	९८५४०३६५३०
२५	जिल्ला हुलाक कार्यालय	चन्द्रशेखर साह	९८१४८६३००६
२६	उष्ण प्रदेशीय वागवानी केन्द्र	श्यामप्रसाद घिमिरे	९८५५०६०९१७
२७	जिल्ला निर्वाचन कार्यालय	दिवाकर भुजेल	९८५४०३५४४७

२८	मलंगवा अस्पताल	संजिवकुमार सिंह	९८४४०३८७४९
२९	सिंचाई डिभिजन कार्यालय	रविन्द्रकुमार शर्मा	९८४४०८०२२२
३०	कारागार कार्यालय	राम प्रमोद यादव	९८६४०६२७५६
३१	नापी कार्यालय	नसिमुल गनी	९८४४०४५७९७
३२	तेलवाली अनुसन्धान कार्यक्रम	विशेश्वरप्रसाद यादव	९८४४०३६२५२

८.२ जिल्लास्थित स्थानीय तहका प्रमुखहरुको विवरण र सम्पर्क नम्बर

क्र.सं.	स्थानीय तह	प्रमुख/अध्यक्ष	सम्पर्क नम्बर
१	मलंगवा नगरपालिका	निर्सल साह	९८४४०६२७००
२	ईश्वरपुर नगरपालिका	मनोजकुमार देवकोटा	९८४४०६३८७५
३	लालवन्दी नगरपालिका	मानबहादुर खड्का	९८४४०३४६२७
४	हरिपुर नगरपालिका	जमिरुदिन मंसुर	९८४४०५१७८६
५	हरिपूर्वा नगरपालिका	सियाराम यादव	९८४४११२८४९
६	हरिवन नगरपालिका	गणेशप्रसाद प्रसाई	९८४४०३६४५०
७	बरहथवा नगरपालिका	देवानन्द महतो	९८४४०४०००१
८	बलरा नगरपालिका	अभयकुमार सिंह	९८४५१३४७४३
९	गोडैता नगरपालिका	देवेन्द्रकुमार राय	९८४४०३८८११
१०	वाग्मती नगरपालिका	खेमल पोखरेल	९८४४०६३१११
११	कविलासी नगरपालिका	कौशलकिशोर यादव	९८४४०३५८२९
१२	चक्रघट्टा गाउँपालिका	विक्रम यादव	९८५१०३४३९२
१३	चन्द्रनगर गाउँपालिका	महेन्द्र महतो	९८४४०३६७९८
१४	धनकौल गाउँपालिका	राम आश्रय साह	9854038616
१५	ब्रम्हपुरी गाउँपालिका	विनोद साह	९८४४०३६४९९
१६	रामनगर गाउँपालिका	कृष्णप्रसाद बर्मा	९८४४०३२९८९

१७	विष्णु गाउँपालिका	जवाहरलाल यादव	9854039539
१८	बसबरिया गाउँपालिका	रामअयोध्या राय	९८५४०३८०६३
१९	कौडेना गाउँपालिका	रामप्रसाद यादव	९८४४१२३७३३
२०	पर्सा गाउँपालिका	किशुनदेव यादव	९८४४००४०५४

८.३ जिल्लास्थित स्थानीय तहका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतहरूको विवरण र सम्पर्क नम्बर

क्र.सं.	स्थानीय तह	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सम्पर्क नम्बर
१	मलंगवा नगरपालिका	होमनाथ सुवेदी	९८५५०३५२७७
२	ईश्वरपुर नगरपालिका	बासु सरण कोईराला	९८५४०४२१११
३	लालवन्दी नगरपालिका	चन्द्रकान्त न्यौपाने	९८५४०३९१११
४	हरिपुर नगरपालिका	नइन्द्र कुमार पौडेल	९८५४०८०११५
५	हरिपूर्वा नगरपालिका	सकलदेब यादव	९८६४५२३६८४
६	हरिवन नगरपालिका	टिकाराम ढकाल	९८५४०३४१११
७	बरहथवा नगरपालिका	खेम बहादुर भुजेल	९८५४०४४१११
८	बलरा नगरपालिका	टिकाराम ढकाल	९८५४०३८३६६
९	गोडैता नगरपालिका	नइन्द्र कुमार पौडेल	९८५४०३८३८२
१०	वाग्मती नगरपालिका	सकलदेब यादव	९८५४०६३१११
११	कविलासी नगरपालिका	विमल कुमार पोखरेल	९८५४०२३०२३
१२	चक्रघट्टा गाउँपालिका	विकास कुमार रजक	९८५४०३९२२२
१३	चन्द्रनगर गाउँपालिका	श्री कृष्ण हरि पौडेल	९८५४०३८३८१
१४	धनकौल गाउँपालिका	महफुज आलम	९८५४०३८८३८
१५	ब्रम्हपुरी गाउँपालिका	उमेश दाहाल	९८५४०३८७२७
१६	रामनगर गाउँपालिका	शम्भु साह	९८५४०३८०७१
१७	विष्णु गाउँपालिका	प्रशासन्त कुमार वर्मा	९८५४०३९५४२

१८	बसबरिया गाउँपालिका	केशव बहादुर श्रेष्ठ	9854039501
१९	कौडेना गाउँपालिका	अशोक साह	९८५४०३९२००
२०	पर्सा गाउँपालिका	संजिप सापकोटा	985407400

८.४ जिल्लामा क्रियाशील संचारकर्मीहरूको विवरण र सम्पर्क नम्बर

क्र.सं.	नाम थर	सम्बद्ध संचार माध्यम	मोबाइल नम्बर
१	विश्वनाथ ठाकुर	मधेश एफ एम	९८४४०८८१५०
२	बख्तियार अलि	लोकतान्त्रिक दैनिक	९८१५८०८७९८
३	सिंगबहादुर थापा	बाग्मती एफ एम	९८४९४६२९८६
४	राम गोविन्द राम	सर्लाही टाइम्स	९८५४०३६७९६
५	अर्चना झा	सर्लाही रेडियो	९८४४०३४१७८
६	क्षितिज विश्वकर्मा	ढुकढुकी एफ एम	९८४५८३५७०६
७	मनोज यादव	स्वर्णिम एफ एम	९८४१२२४०९९
८	घनश्याम सिंह	बरहथवा एफ एम	९८४४०१९११६
९	राधा अधिकारी	ढुकढुकी एफ एम	९८४४११४२२७
१०	उदय यादव	मधेश पोष्ट	९८४४०८८५७७
११	अच्युतम सापकोटा	सामुदायिक रेडियो	९८४४०४८४१९
१२	राजेन्द्र सिंह कुशवाह	बरहथवा एफ एम	९८४४०१८९४८
१३	घनश्याम बल्मपाकी	बरहथवा एफ एम	९८४४०८७७०४
१४	राजेश मिश्र	स्तम्भकार	९८४४०३२४००
१५	कृष्ण कुमार रसाइली	मुक्तेश्वर एफ एम	०४६५४०३९१
१६	अनवर अहमद	एवेन्युज टेलिभिजन	९८१६८७७५५४
१७	रोशन न्यौपाने	नेपाल टेलिभिजन	९८४४०३२६६९
१८	टंकबहादुर क्षेत्री	नागरिक दैनिक	९८५४०३६०१०

१९	जितेन्द्रप्रसाद सिंह	सर्लाही टाइम्स	९८४४०३३९३५
२०	रोहितप्रसाद पौडेल	सर्लाही आवाज	९८४४०४८३२५
२१	कृष्ण थपलिया	रेडियो एकता	९८५४०२५७३३
२२	डुकुप्रसाद कोइराला	नया माण्डवी साप्ताहिक	९८५४०३५२९०
२३	ओमप्रकाश ठाकुर	कान्तिपुर टेलिभिजन	9854037230
२४	प्रकाश मैनाली	इमेज टेलिभिजन	९८५४०३७००९
२५	रामबाबु खड्का	उज्यालो नेटवर्क	९८५१०९६६६९
२६	जनार्जन खत्री	रेडियो एकता	९८४४३९५४२१

८.५ जिल्लामा क्रियाशील गैर-सरकारी संस्थाहरुको विवरण र सम्पर्क नम्बर

क्र.सं.	गैर-सरकारी संस्थाको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	नेपाल पत्रकार महासंघ, सर्लाही	विश्वनाथ ठाकुर	९८५४०३८०००
२	बाग्मती सेवा समाज	भरत कुमार कार्की	९८५४०३७१३१
३	UNFPA	बच्चालाल महतो	९८५४०३५९७१
४	BSS	राधा घिमिरे	९८४४०५७२४०
५	प्रेरणा	रमेश निरौला	९८४४०४५१८९
६	ग्रामीण नारी उत्थान संघ	विष्णु चालिसे	९८५४०३५०७९
७	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	नागेन्द्रप्रसाद चौधरी	९८४४०९६६३५
८	VCDC	यादव सरकार	९८४४०३३५८१
९	NCDMC	लालकिशोर झा	९८०४८८४७०२
१०	RSS	रजनीकान्त झा	९८५४०३६७०२
११	RRN	श्यामसुन्दर साह	९८५२८३२४०३
१२	RRPK	शवजीप्रसाद साह	९८५४०३५८१८
१३	SNV	अम्बिका यादव	९८५४०३७८३२

१४	चेतना	मुकेश जयसवाल	९८५४०३५३९०
१५	जागरण अभियान	प्रज्जित आचार्य	९८५४०३६२३०

८.६ जिल्लामा उपलब्ध एम्बुलेन्सहरूको विवरण र सम्पर्क नम्बर

क्र.सं	एम्बुलेन्स संचालक संस्था	चालक	चालकको सम्पर्क नम्बर
१	नेपाल परिवार नियोजन संघ हरिवन	दुण्डीराज	९८४४०४२६७०
२	इन्दुशंकर चिनी मिल्स	हिख्यहरी खनाल	९८४४०६६८८०
३	नमूना अस्पताल हरिवन	अकल ब. गोले	९८४४०८८४६०
४	हरिवन सेवा समाज	सुरेश लामा	९८४४४५२५४५
५	लायन्स क्लव हरिवन	लाल ब. स्याडतान	९८४४३६९६७०
६	सर्भिस फर पिस हरिवन	कमल अधिकारी	९८४४०४८४७९
७	गढिमाई हस्पिटल लालबन्दी	दिलिप बराइली	९८६३३७०९६९
८	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र अचलगढ	कमलेश मण्डल	९७४४०६९३४०
९	जनज्योति युवा समाज	गुरु यादव	९८९८००७४४६
१०	बाग्मती यवा क्लव कर्मैया	सविन बुढाथोकी	९८४४०६७८२३
११	स्वास्थ्य चौकी ईश्वरपुर	समसुदिन मिकरानी	९८४४२०७०७०
१२	नेपाल कोरिया अस्पताल नवलपुर	राजेश राय	९८९९८३७०९९
१३	विश्व शान्ति परिवार बरहथवा	कामेश्वर राय	९८४४२२४९०९
१४	सहारा ऋण तथा वचत सहकारी	शितल महतो	९८४४०४४९६४
१५	स्वास्थ्य चौकी पिपरिया	संजिव कुमार यादव	९८९२२२२८०२
१६	हजरिया सेवा समाज	रमेश थिङ्	९८२४८६८३४५
१७	समाज विकास केन्द्र हरिपूर्वा	संजय कुमार यादव	९८४४२९९९०९
१८	स्वास्थ्य चौकी खैर्वा	कुनाल सिंह	९८९९८०५८९७
१९	स्वास्थ्य चौकी धनकौल	जितेन्द्र यादव	९८९७६६६०८०

२०	महाकाली युवा क्लव रानीगंज	दिनेश योजन	९८१४८५५५४०
----	---------------------------	------------	------------